

Έγγραφο στρατηγικής για τη χώρα

ΝΙΚΑΡΑΓΟΥΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ	3
1. ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ	3
1.1 Γενικοί στόχοι	3
1.2. Ειδικοί στόχοι για τη Νότια και την Κεντρική Αμερική	4
1.3 Ειδικός στόχος για τη Νικαράγουα	5
2. ΝΙΚΑΡΑΓΟΥΑ – ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ	5
3. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ	6
3.1 Πολιτικό πλαίσιο	6
3.1.1 Εσωτερική κατάσταση	6
3.1.2 Το περιφερειακό πλαίσιο	8
3.1.3 Οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Νικαράγουα	9
3.2 Οικονομικό πλαίσιο	9
3.2.1 Μακροοικονομική κατάσταση	9
3.2.2 Εξωτερικό εμπόριο	11
3.3 Κοινωνικό πλαίσιο	11
3.3.1 Η φτώχεια στη Νικαράγουα	11
3.3.2 Εκπαίδευση	13
3.3.3 Υγεία	13
3.3.4 Αυτόχθονες	13
3.4 Ζητήματα αειφορίας	14
3.4.1 Μακροοικονομικά ζητήματα	14
3.4.2 Περιβάλλον και ευπροσβλητότητα σε φυσικές καταστροφές	15
3.4.3 Ισότητα των φύλων	15
3.5 Μεσοπρόθεσμες προκλήσεις	16
4. ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΗ ΝΙΚΑΡΑΓΟΥΑ	17
4.1 Η σημασία της διεθνούς συνεργασίας με τη Νικαράγουα	17
4.2 Κοινοτική συνεργασία	17
4.3 Αξιολόγηση της κοινοτικής συνεργασίας με τη Νικαράγουα	18
4.4 Κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και άλλοι χορηγοί βοήθειας	20
4.4.1 Μηχανισμός συντονισμού	20
4.4.2 Κράτη μέλη	20
4.4.3 Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ)	21
4.4.4 Άλλοι χορηγοί βοήθειας	21
4.4.5 Τομεακή ανάλυση της βοήθειας	21
5. Η ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ	21
5.1 Στρατηγική της κοινοτικής συνεργασίας	21
5.1.1 Κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη της υπαίθρου	22
5.1.2 Επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο, ιδίως στον τομέα της εκπαίδευσης	24
5.1.3 Στήριξη της χρηστής διακυβέρνησης και της εδραίωσης της δημοκρατίας	24
5.1.4 Συμμετοχή στην πρωτοβουλία ΥΧΦΧ	25
5.1.5 Στρατηγική ανταπόκρισης σε τομείς εκτός των τομέων επικέντρωσης	25
5.1.6 Άλλες γραμμές του προϋπολογισμού	26
5.2 Ζητήματα εφαρμογής	26
5.3 Συνοχή με άλλες κοινοτικές πολιτικές	27
6. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	27
6.1 Χρηματοδοτικά μέσα	28

6.2 Αρχή της επανεξέτασης και της αξιολόγησης	28
6.3 Οι τομείς συνεργασίας	28
6.3.1 Τομέας επικέντρωσης: κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη σε αγροτικό περιβάλλον	28
6.3.2 Τομέας επικέντρωσης: επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο (κυρίως εκπαίδευση)	29
6.3.3 Τομέας επικέντρωσης: διακυβέρνηση και εδραίωση της δημοκρατίας	30
6.3.4 Μακροοικονομική στήριξη	30
6.3.5 Τομείς εκτός των τομέων επικέντρωσης και άλλες γραμμές του προϋπολογισμού	31
6.4 Διατομεακά ζητήματα	31
6.5 Ενδεικτικό πρόγραμμα εργασίας	32

Παραρτήματα

Παράρτημα 1: Επιλεγμένοι δείκτες για τη Νικαράγουα και Χάρτης Φτώχειας

Παράρτημα 2: Εξωτερικό εμπόριο

Παράρτημα 3: Πίνακας σκοπών, στόχων και ενδιάμεσων δεικτών για το ΕΣΜΦ

Παράρτημα 4: Οι τέσσερις πυλώνες του ΕΣΜΦ

Παράρτημα 5: Κοινοτική συνεργασία

Παράρτημα 6: Εξωτερική συνεργασία

Παράρτημα 7: Συνεργασία με κράτη μέλη της ΕΕ

Παράρτημα 8: Συνάφεια της κοινοτικής συνεργασίας με το ΕΣΜΦ

Παράρτημα 9: Συνδυασμός πολιτικών

Παράρτημα 10: Περιφερειακό πρόγραμμα για την ανασυγκρότηση της Κεντρικής Αμερικής

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Το παρόν έγγραφο στρατηγικής για τη χώρα (ΕΣΧ) αποτελεί μέρος μιας συνεχούς διαδικασίας διαχείρισης της κοινοτικής συνεργασίας με τη Νικαράγουα. Αποτελεί βασικό στοιχείο της βελτιωμένης διαδικασίας προγραμματισμού της εξωτερικής βοήθειας, που αναμένεται να οδηγήσει σε μεγαλύτερη συνάφεια μεταξύ των στρατηγικών προτεραιοτήτων της ΕΕ και της αναπτυξιακής πολιτικής κάθε χώρας.

Η παρούσα στρατηγική ακολουθεί τις βασικές αρχές του Μνημονίου Συμφωνίας που υπογράφηκε με τη χώρα στις αρχές του 2001. Βασίζεται στο Έγγραφο στρατηγικής για τη μείωση της φτώχειας στη Νικαράγουα που δημοσιεύτηκε τον Αύγουστο του 2001. Η παρούσα στρατηγική συνάδει με το ΕΣΜΦ, σύμφωνα με την απόφαση του Συμβουλίου του Νοεμβρίου 2000.

Η Νικαράγουα, έχοντας επιτύχει το σημείο λήψης απόφασης ΥΧΦΧ (Πρωτοβουλία για τις Υπερχρεωμένες Φτωχές Χώρες), έχοντας δημοσιεύσει την αναπτυξιακή στρατηγική της και προσπαθώντας να αποκτήσει ένα ΜΜΦΑ (Μηχανισμό για τη μείωση της φτώχειας και την ανάπτυξη), επιζητεί ένα ευρύτερο πολιτικό διάλογο με την κοινότητα των χορηγών βοήθειας. Η κοινοτική στρατηγική 2002-2006 αποτελεί μέρος της ανταπόκρισης. Βασίζεται στην ενίσχυση της κυριότητας μέσω μεγαλύτερης συνοχής και συντονισμού στο εσωτερικό της χώρας και άλλων χορηγών βοήθειας (ειδικότερα κρατών μελών).

Η στρατηγική ανταπόκρισης βασίζεται σε τρεις τομείς επικέντρωσης που είναι η γεωργική και τοπική ανάπτυξη, η εκπαίδευση και η χρηστή διακυβέρνηση.

1. ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

1.1 Γενικοί στόχοι

Το άρθρο 177 της **συνθήκης για την ΕΕ** ορίζει τρεις γενικούς στόχους της κοινοτικής συνεργασίας για την ανάπτυξη:

- τη σταθερή και διαρκή οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη,
- την αρμονική και προοδευτική ένταξη των αναπτυσσόμενων χωρών στη διεθνή οικονομία,
- την καταπολέμηση της φτώχειας.

Η κοινοτική πολιτική για την ανάπτυξη συμβάλλει επίσης στο γενικό στόχο της ανάπτυξης και εδραίωσης της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών.

Η Κοινή Δήλωση που εξέδωσαν το Νοέμβριο του 2000 το Συμβούλιο Υπουργών και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικά με την **πολιτική για την ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης** ορίζει τη μείωση της φτώχειας, και ενδεχομένως την εξάλειψή της, ως το βασικό στόχο. Η Δήλωση χρησιμοποιεί μία ευρεία ερμηνεία της έννοιας της φτώχειας: «η φτώχεια δεν ορίζεται απλώς ως η έλλειψη εισοδήματος και οικονομικών πόρων, αλλά περιλαμβάνει και την έννοια της ευπροσβλητότητας και την αδυναμία πρόσβασης σε επαρκή εκπαίδευση, διατροφή, υγεία, φυσικούς πόρους, πόσιμο ύδωρ, γη, εργασία, πιστώσεις, πληροφόρηση και πολιτική συμμετοχή, υπηρεσίες και υποδομή» (άρθρο 8).

Για την επίτευξη αυτού του στόχου, η Δήλωση καθορίζει έξι τομείς δράσης της συνεργασίας της ΕΕ, συγκεκριμένα:

- σύνδεση μεταξύ εμπορίου και ανάπτυξης,
- στήριξη της περιφερειακής ολοκλήρωσης και συνεργασίας,
- στήριξη μακροοικονομικών πολιτικών και προώθηση της δίκαιης πρόσβασης σε κοινωνικές υπηρεσίες,
- μεταφορές,
- επισιτιστική ασφάλεια και αειφόρος ανάπτυξη της υπαίθρου,

- ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας, ειδικότερα στον τομέα της χρηστής διακυβέρνησης και του κράτους δικαίου.

1.2. Ειδικοί στόχοι για τη Νότια και την Κεντρική Αμερική

Ο κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 443/92 του Συμβουλίου της 25ης Φεβρουαρίου 1992 περί χρηματοδοτικής και τεχνικής βοήθειας καθώς και οικονομικής συνεργασίας με τις αναπτυσσόμενες χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Ασίας ισχύει για τη Νικαράγουα. Οι προτεραιότητες του είναι η ενίσχυση του πλαισίου συνεργασίας και η προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης, της κοινωνικής και οικονομικής σταθερότητας και της δημοκρατίας μέσω του θεσμικού διαλόγου και της χρηματοοικονομικής συνεργασίας.

Συμπληρωματικές κατευθυντήριες γραμμές εισήχθησαν στο πλαίσιο του **διαλόγου του Σαν Χοσέ** που διεξάγεται από το 1984 μεταξύ της ΕΕ και των χωρών της Κεντρικής Αμερικής προκειμένου να συνδράμει:

- την ενίσχυση της ειρηνευτικής διαδικασίας και του εκδημοκρατισμού στην περιοχή,
- την προώθηση της αειφόρου και δίκαιης οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης,
- την ενίσχυση της καταπολέμησης της ανασφάλειας και της εγκληματικότητας,
- την εδραίωση και τον εκσυγχρονισμό του κράτους δικαίου,
- την ενίσχυση των κοινωνικών πολιτικών και της σταθερότητας στις χώρες της Κεντρικής Αμερικής.

Άλλες αρχές και κατευθυντήριες γραμμές της συνεργασίας με τη Νικαράγουα καθορίζονται στη **Συμφωνία συνεργασίας μεταξύ της ΕΚ και των έξι χωρών της Κεντρικής Αμερικής**. Η εν λόγω συμφωνία, που περιλαμβάνει ρήτρες για τα «δικαιώματα του ανθρώπου» και τις «μελλοντικές εξελίξεις», καλύπτει ευρύ φάσμα πεδίων συνεργασίας, μεταξύ των οποίων η περιφερειακή ολοκλήρωση.

Στο πλαίσιο της κατευθυντήριας γραμμής που αναφέρεται στην Ανακοίνωση του Μαρτίου 1999 της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή σχετικά με μία νέα εταιρική σχέση Ευρωπαϊκής Ένωσης-Λατινικής Αμερικής¹ μετά τη **Σύνοδο Κορυφής του Ρίο**, η Επιτροπή² επανέλαβε τους στόχους της για ενίσχυση της εταιρικής σχέσης και πρότεινε την επιτάχυνση της δράσης της στους τρεις τομείς προτεραιότητας της προώθησης και προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, της προώθησης της κοινωνίας της πληροφορίας, της μείωσης της κοινωνικής ανισότητας και της ένταξης στην παγκόσμια οικονομία.

Τελικά τον Μάιο του 1999, έξι μήνες μετά τον τυφώνα Mitch, στη **Δήλωση της Στοκχόλμης**, που εγκρίθηκε από τις πληγείσες χώρες της Κεντρικής Αμερικής και τους χορηγούς βοήθειας, καθορίστηκε σειρά καθοδηγητικών αρχών και στόχων για τη διαδικασία ανασυγκρότησης:

- Ο υπερισχύων στόχος πρέπει να είναι η μείωση της κοινωνικής και οικολογικής ευπροσβλητότητας της περιοχής.
- Η ανασυγκρότηση και ο μετασχηματισμός της Κεντρικής Αμερικής πρέπει να ακολουθήσουν μία ολοκληρωμένη προσέγγιση διαφάνειας και χρηστής διακυβέρνησης.
- Η δημοκρατία και η χρηστή διακυβέρνηση πρέπει να παγιωθούν και η αποκέντρωση των καθηκόντων και εξουσιών της κυβέρνησης να επιταχυνθεί, με την ενεργό συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών.
- Ο σεβασμός των δικαιωμάτων του ανθρώπου πρέπει να είναι μόνιμος στόχος. Πρέπει να δοθεί επίσης ιδιαίτερη προσοχή στην προώθηση της ισότητας των φύλων και των δικαιωμάτων των παιδιών, των εθνοτικών ομάδων και μειονοτήτων.
- Οι προσπάθειες των χορηγών βοήθειας πρέπει να καθοδηγούνται από προτεραιότητες που καθορίζουν οι δικαιούχες χώρες.

¹ COM (1999)105 τελικό

² COM(2000)670 τελικό

- Πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για μείωση της επιβάρυνσης του εξωτερικού χρέους των χωρών της περιοχής.

1.3 Ειδικός στόχος για τη Νικαράγουα

Οι προτεραιότητες της διμερούς συνεργασίας μεταξύ της ΕΚ και της Νικαράγουα καθορίζονται στο Μνημόνιο Συμφωνίας (2000-2006), που υπογράφηκε από την κυβέρνηση της Νικαράγουα και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα τον Μάρτιο του 2001. Μεταξύ αυτών είναι:

- Τοπική ανάπτυξη σε αγροτικό περιβάλλον
- Γαιοκτησία
- Εκπαίδευση
- Διακυβέρνηση και δημόσια ασφάλεια
- Οικονομική συνεργασία.

Το Μνημόνιο καλύπτει τη χρηματοδοτική και τεχνική βοήθεια και την οικονομική συνεργασία, αλλά όχι πρωτοβουλίες όπως η περιφερειακή συνεργασία, το Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανασυγκρότησης της Κεντρικής Αμερικής (ΠΠΑΚΑ), η επισιτιστική ασφάλεια ή η αποκεντρωμένη συνεργασία.

2. ΝΙΚΑΡΑΓΟΥΑ – ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ

Η Νικαράγουα είναι επιλέξιμη για την πρωτοβουλία ΥΧΦΧ. Η χώρα πέτυχε το σημείο λήψης απόφασης τον Δεκέμβριο του 2000. Τον Ιούλιο του 2001 η κυβέρνηση δημοσίευσε την τελική έκδοση του ΕΣΜΦ (Εγγραφο Στρατηγικής για τη Μείωση της Φτώχειας) με τίτλο “*Ενισχυμένη στρατηγική για την ανάπτυξη και τη μείωση της φτώχειας*” (ΕΣΑΜΦ).

Η ΕΣΑΜΦ βασίζεται σε τέσσερις θεμελιώδεις αρχές:

- εκσυγχρονισμός του κράτους με σκοπό τη μεγαλύτερη επικέντρωση και αποτελεσματικότητά του όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών στους φτωχούς,
- προώθηση μεγαλύτερης ισότητας αυξάνοντας την πρόσβαση των φτωχών στα οφέλη της οικονομικής ανάπτυξης, με ιδιαίτερη έμφαση στις αγροτικές κοινότητες, στις γυναίκες, στις ομάδες αυτοχθόνων, και τους κατοίκους της Ακτής του Ατλαντικού,
- μεγαλύτερη *διαφάνεια και υπευθυνότητα* μέσω συμμετοχικών διαδικασιών που περιλαμβάνουν στοχοθετημένες κοινότητες, δικαιούχους, και τοπικούς ηγέτες,
- ευρύτερη συμμετοχή όλων των μελών της κοινωνίας της Νικαράγουα στη διαδικασία ΕΣΜΦ.

Η στρατηγική μείωσης της φτώχειας βασίζεται σε ένα πυρήνα τεσσάρων πυλώνων (βλ. λεπτομέρειες στο παράρτημα 4):

- οικονομική ανάπτυξη ευρείας βάσης με εντατική εργασία και διαρθρωτική μεταρρύθμιση
- αύξηση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο των φτωχών προκειμένου να βελτιωθεί η παραγωγικότητα, το εισόδημα και η ευημερία τους
- καλύτερη προστασία των ευπρόσβλητων ομάδων
- χρηστή διακυβέρνηση και θεσμική ανάπτυξη.

Σε κάθε στάδιο πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τρία διατομεακά ζητήματα που συμπληρώνουν τις βασικές αρχές και τους τέσσερις πυλώνες:

- περιβαλλοντική ευπρόσβλητοτητα, συμπεριλαμβανομένης της ενίσχυσης της μείωσης των κινδύνων φυσικών καταστροφών,
- μεγαλύτερη κοινωνική ισότητα, ειδικότερα όσον αφορά τις γυναίκες και τις ομάδες αυτοχθόνων. Η πτυχή αυτή περιλαμβάνει την εκπόνηση σημαντικών νομοσχεδίων για τη βελτίωση των δικαιωμάτων αυτών των ομάδων και την ανάπτυξη εθνικών προγραμμάτων δράσης,

- αποκέντρωση της διαδικασίας λήψης αποφάσεων και της παροχής υπηρεσιών, με ιδιαίτερη έμφαση στην Ακτή του Ατλαντικού.

Το παράρτημα 4 περιλαμβάνει γραφική παράσταση που παρουσιάζει τους πυλώνες και τα διατομεακά ζητήματα της στρατηγικής.

Το ΕΣΜΦ παρουσιάζει 14 στόχους και δείκτες προόδου και επιτυχίας της στρατηγικής. Ο γενικός στόχος είναι να μειώσει την ακραία φτώχεια κατά 50% το 2015, με ενδιάμεσο στόχο μείωσης 17,5% μέχρι το 2005. Ο πλήρης πίνακας των στόχων παρουσιάζεται στο παράρτημα 3.

Το ΔΝΤ και η Διεθνής Τράπεζα δημοσίευσαν αξιολόγηση από κοινή ομάδα εμπειρογνομόνων³ που συνιστά την αποδοχή του ΕΣΜΦ και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι «καίτοι το ΕΣΜΦ παρουσιάζει μία ευρεία και συνεκτική στρατηγική για τη μείωση της φτώχειας στη Νικαράγουα, απαιτείται περαιτέρω εργασία σε ορισμένους τομείς». Η έκθεση υπογραμμίζει ότι «οι περισσότεροι στόχοι καθίστανται εφικτοί, αλλά η επίτευξή τους εξαρτάται σε αποφασιστικό βαθμό από την επιτάχυνση της οικονομικής ανάπτυξης, και ελάχιστοι στόχοι μπορούν να θεωρηθούν υπερβολικά φιλόδοξοι».

Ας σημειωθεί ότι «η ομάδα εκτιμά ότι η στρατηγική υπόκειται σε σημαντικούς κινδύνους εφαρμογής». Μεταξύ των παραγόντων κινδύνου είναι:

- οι προεδρικές εκλογές (4 Νοεμβρίου 2001, βλ. πολιτικό πλαίσιο κατωτέρω),
- η ευθραυστότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος,
- η ανάγκη ενίσχυσης της χρηστής διακυβέρνησης και της αποτελεσματικής αντιμετώπισης της διαφθοράς,
- η ευαισθησία της στρατηγικής όσον αφορά το εμπόριο (καφές, πετρέλαιο) και την παγκόσμια οικονομία,
- η ανάγκη σημαντικής τεχνικής βοήθειας.

Το Συμβούλιο των Διοικητών της Διεθνούς Τράπεζας ενέκρινε το ΕΣΜΦ της Νικαράγουα, που μπορεί να αποτελέσει τη βάση για μείωση κατά 4,5 δισ. δολ. ΗΠΑ της εξυπηρέτησης του εξωτερικού χρέους.

Η διαδικασία του ΕΣΜΦ αποτέλεσε αντικείμενο κριτικής λόγω της έλλειψης συντονισμού και της ανεπαρκούς μεθόδου συμμετοχής. Η στρατηγική παρουσιάζεται απλώς ως μια σειρά ιδεών σχετικά με το έργο, μια δήλωση αρχών. Κατά τη γνώμη ορισμένων υπαλλήλων, πρόκειται για δυναμική διαδικασία που θα βελτιωθεί με την πάροδο του χρόνου. Κατά τη γνώμη της κοινωνίας των πολιτών και ορισμένων χορηγών βοήθειας, η στρατηγική βρίσκεται ακόμη σε στάδιο σχεδίου.

3. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

3.1 Πολιτικό πλαίσιο

3.1.1 Εσωτερική κατάσταση

Τα τελευταία είκοσι έτη σημειώθηκαν ριζικές αλλαγές στη χώρα:

- Η λαϊκή επανάσταση των Σαντινίστας ανέτρεψε την κληρονομική δικτατορία του Σομόζα και κυβέρνησε καθ'όλη τη δεκαετία του 1980. Η περίοδος αυτή χαρακτηρίστηκε από την επιδείνωση των σχέσεων με τις ΗΠΑ και την παρατεταμένη σύγκρουση που βύθισε τη χώρα σε βαθιά οικονομική και κοινωνική κρίση. Οι ανθρώπινες συνέπειες αυτής της περιόδου εξακολουθούν να υπάρχουν μέχρι σήμερα.
- Οι εκλογές του 1990 ήσαν οι πρώτες που αναγνωρίζονται ως νόμιμες από όλα τα συμμετέχοντα πολιτικά κινήματα.

³ ΔΟΑ και ΔΝΤ: Αξιολόγηση από κοινή ομάδα εμπειρογνομόνων του εγγράφου στρατηγικής για τη μείωση της φτώχειας, Αύγουστος 2001

Οι πρόσφατες συνταγματικές μεταρρυθμίσεις και το νομικό πλαίσιο πραγματοποιήθηκαν βάσει πολιτικής συμφωνίας μεταξύ της κυβέρνησης (*Partido Liberal Constitucionalista – PLC*) και του μεγαλύτερου κόμματος της αντιπολίτευσης (*Frente Sandinista de Liberación Nacional – FSLN*). Η συμφωνία αυτή δημιούργησε κάποιο σκεπτικισμό σχετικά με την ανεξαρτησία των θεσμών⁴. Το εκλογικό σύστημα ανασχηματίστηκε βάσει της ίδιας πολιτικής συμφωνίας με σκοπό τη μείωση του φάσματος των εθνικών πολιτικών κινήματων σε τρία μόνο κόμματα. Οι διαφορές μεταξύ των δύο κομμάτων σχετίζονται περισσότερο με το ιστορικό πλαίσιο και τα πρόσωπα παρά με τα προγράμματά τους.

Οι πρόσφατες προεδρικές και γενικές εκλογές (4 Νοεμβρίου 2001) αποτέλεσαν μία δοκιμή της αξιοπιστίας του ισχύοντος εκλογικού συστήματος και της δημοκρατίας. Η ειρηνική έκβαση αποτελεί ένα βήμα προς την εδραίωση της δημοκρατίας αλλά, σύμφωνα με τους παρατηρητές των εκλογών, επιβεβαιώνει και την αδυναμία της αρμόδιας για τις εκλογές διοίκησης. Στη συγκεκριμένη περίπτωση το PLC κέρδισε την πλειοψηφία στο κοινοβούλιο.

Ο Ατλαντικός επιδιώκει να διαφοροποιηθεί⁵. Οι τελευταίες περιφερειακές εκλογές στις αυτόνομες περιοχές του Ατλαντικού παρουσίασαν μεγάλη διαφορά σε σχέση με την υπόλοιπη χώρα. Και στις δύο περιοχές, η αποχή ήταν πολύ υψηλή, αντίθετα με την υπόλοιπη χώρα.

Για λόγους συναφείς με την ιστορία της, η Νικαράγουα έχει τις βάσεις που απαιτούνται για την εδραίωση του πολιτικού της συστήματος:

- Τα μέσα ενημέρωσης είναι εν γένει ανεξάρτητα και λειτουργούν με πλήρη περιθώρια ελευθερίας.
- Οι ένοπλες δυνάμεις έχουν ικανοποιητικό θεσμικό επίπεδο, δεδομένου του περιβάλλοντος.
- Οι οικονομικές ομάδες, παρά τη σημασία τους, δεν καθορίζουν το πολιτικό πλαίσιο.
- Η κοινωνία των πολιτών, παρά τον κατακερματισμό της, έχει ένα επίπεδο προβολής.
- Η δημόσια ασφάλεια, καίτοι επιδεινούμενη, εξακολουθεί να τελεί υπό έλεγχο στο πλαίσιο του σεβασμού των δημόσιων ελευθεριών και των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Υπάρχει, όμως, υψηλός βαθμός **διαφθοράς** στις δημόσιες υπηρεσίες και τον ιδιωτικό τομέα. Το 2001 η ΜΚΟ Transparency International κατέταξε τη Νικαράγουα στην 77η θέση από 91 χώρες που εξετάστηκαν επισταμένως για διαπιστωθείσα διαφθορά. Η Transparency International ανέφερε ότι η Νικαράγουα έχει εκπονήσει ένα προοδευτικό πρόγραμμα για την καταπολέμηση της διαφθοράς, αλλά η κυβέρνηση δεν είναι σε θέση να το εφαρμόσει υπό τις παρούσες συνθήκες. Ο Πρόεδρος Bolaños θεωρεί την καταπολέμηση της διαφθοράς πολιτική προτεραιότητα της μελλοντικής κυβέρνησής του.

Ένα από τα σημαντικότερα κοινωνικά χαρακτηριστικά της Νικαράγουα είναι η **άνιση κατανομή εισοδήματος** που αποτελεί διαρθρωτικό εμπόδιο για τη μείωση της φτώχειας και απειλή για τη σταθερότητα του πολιτικού συστήματος.

Η Νικαράγουα δεν συγκαταλέγεται μεταξύ των μεγάλων παραγωγών χωρών **ναρκωτικών**, αλλά είναι μία περιοχή διαμετακόμισης (ειδικότερα η Ακτή του Ατλαντικού) για παράνομα ναρκωτικά που μεταφέρονται από τη Νότια Αμερική στις ΗΠΑ. Τα στοιχεία για το 2000 υποστηρίζουν τη διαπίστωση ότι οι ποσότητες παράνομων ναρκωτικών από τη Νικαράγουα δεν ήσαν τέτοιες ώστε να έχουν σημαντική επίπτωση στις ΗΠΑ ή στην Ευρώπη. Σύμφωνα με την Υπηρεσία Δίωξης

⁴ Ειδικότερα εφόσον η σύνθεση ορισμένων βασικών θεσμών του κράτους (Ανώτατο Δικαστήριο, Contraloría General de la República, Ανώτατο Εκλογικό Συμβούλιο) διευρύνθηκε για να συμπεριλάβει υποστηρικτές από αμφότερες τις πολιτικές οργανώσεις.

⁵ Οι δύο αυτόνομες περιοχές αντιπροσωπεύουν 46% του εδάφους και μόνο 11% του πληθυσμού. Αυτές οι χαμηλές, υγρές και αφιλόξενες περιοχές κατοικούνται στα δάση από ιθαγενείς και στις ακτές από μαύρους αλλόχθονες πληθυσμούς που προέρχονται από την Καραϊβική. Μιλάνε όχι μόνο την ισπανική, αλλά και τις γλώσσες των αμερικανών Ινδιάνων και μια αγγλο-τζαμαϊκανή διάλεκτο. Ο πληθυσμός θεωρεί την άφιξη των χρυσωρύχων, των δασοκόμων και ακτημόνων γεωργών ως κίνδυνο. Υπάρχει μεγάλη διαφορά στο θέμα της φτώχειας μεταξύ αυτής της περιοχής του Ατλαντικού και της υπόλοιπης χώρας.

Ναρκωτικών των ΗΠΑ, η κυβέρνηση της Νικαράγουα έχει αποδείξει τη δέσμευσή της για την καταπολέμηση του εμπορίου ναρκωτικών⁶.

Μία από τις συνέπειες της πολιτικής πόλωσης και του "Pacto" είναι ο παροξυσμός πολιτικοποίησης των κυριότερων διοικητικών φορέων υψηλού επιπέδου (Ανώτατο Δικαστήριο, Ανωτάτη Εκλογική Επιτροπή,...), καθώς και το γεγονός ότι κάθε αλλαγή κυβέρνησης συνοδεύεται από σημαντικές μετακινήσεις προσωπικού τόσο σε κεντρικό όσο και σε τοπικό επίπεδο. Η δημιουργία υπεύθυνου διοικητικού δυναμικού αποτελεί συνεπώς σημαντικό πρόβλημα στη Νικαράγουα διότι η εμπειρική βάση αλλάζει κάθε πέντε έτη. Ο πρόεδρος Bolanos εξέφρασε την πρόθεσή του να θέσει τέρμα στην πολιτικοποίηση της διοίκησης.

Η **δικαστική εξουσία** υπόκειται επίσης κατά διαστήματα σε πολιτικές επιρροές και διαφθορά. Το Ανώτατο Δικαστήριο συνέχισε το πρόγραμμα διαρθρωτικής μεταρρύθμισης για το δικαστικό σύστημα. Μία νέα συστηματοποιημένη νομοθεσία για τον δικαστικό τομέα, που αποσκοπεί να εξετάσει πολλά τέτοια ζητήματα, τέθηκε σε ισχύ τον Ιανουάριο του 1999. Ωστόσο, η δικαστική εξουσία παραμένει αδύναμη. Είναι σαφές ότι το κράτος δικαίου δεν εκτείνεται σε ολόκληρη την ύπαιθρο.

Σε γενικές γραμμές η κυβέρνηση σέβεται πολλά από τα **δικαιώματα του ανθρώπου**’ ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν σοβαρά προβλήματα σε ορισμένες περιοχές. Το 2000 άνδρες των δυνάμεων ασφαλείας διέπραξαν έξι καταγγελλόμενες παράνομες δολοφονίες. Η αστυνομία συνεχίζει τον ξυλοδαρμό και άλλες καταχρηστικές συμπεριφορές έναντι κρατουμένων. Υπήρξαν ισχυρισμοί περί βασανιστηρίων από τις αρχές. Οι συνθήκες φυλάκισης και κράτησης στα κελιά της αστυνομίας παραμένουν σκληρές, καίτοι κάπως βελτιώθηκαν. Οι δυνάμεις ασφαλείας προέβησαν σε πολυάριθμες αυθαίρετες συλλήψεις και κρατήσεις πολιτών. Η κυβέρνηση τιμώρησε σοβαρά ορισμένους από αυτούς που διέπραξαν καταχρήσεις’ ωστόσο, εξακολουθεί να υπάρχει ένας βαθμός ατιμωρησίας.

Η **γαιοκτησία** είναι παλαιόθεν υπάρχον πρόβλημα. Οι ιδιοκτησίες που κατασχέθηκαν την περίοδο των Σαντινίστας εξακολουθούν να αποτελούν πρόβλημα που πρέπει να επιλύσει η κυβέρνηση. Υπάρχει επίσης σημαντικό ποσοστό αβεβαιότητας ως προς την ιδιοκτησία στην ύπαιθρο λόγω του ακατάλληλου συστήματος γαιοκτησίας.

Καταλήγοντας, οι βασικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η χώρα εξακολουθούν να είναι: ενίσχυση της δημοκρατίας, διατήρηση μιας επαγγελματικής και αποτελεσματικής κοινωνίας των πολιτών, ανεξάρτητο δικαστικό σύστημα, καταπολέμηση της διαφθοράς, και μείωση της φτώχειας και των κοινωνικών ανισοτήτων. Πρόκειται σαφώς για ένα ζήτημα πολιτικής για την πρόληψη των συρράξεων.

3.1.2 Το περιφερειακό πλαίσιο

Η Νικαράγουα είναι μέλος πολλών **περιφερειακών πρωτοβουλιών**. Για παράδειγμα, το 1960 υπέγραψε την "Tratado General de Integración Económica Centroamericana", βασικός στόχος της οποίας ήταν η δημιουργία της «Κοινής Αγοράς της Κεντρικής Αμερικής» (CACM) με τη Γουατεμάλα, το Ελ Σαλβαδόρ, την Ονδούρα και την Κόστα Ρίκα. Παρά τις διάφορες προσπάθειες, η ουσιαστική τελωνειακή ένωση απέχει πολύ από την υλοποίησή της. Από τα τέλη της δεκαετίας του 1980, παρατηρείται ελαφρά ενεργοποίηση για την ολοκλήρωση της Κεντρικής Αμερικής με σκοπό τη δημιουργία μιας ζώνης ελεύθερων συναλλαγών μεταξύ των μελών (συμπεριλαμβανομένου του Παναμά σε ορισμένους τομείς). Τυπικά, την CACM διαδέχθηκε το *Σύστημα Ολοκλήρωσης της Κεντρικής Αμερικής* (SICA), ένας οργανισμός υπό την αιγίδα του οποίου τίθενται οι προσπάθειες πολιτικής και οικονομικής ολοκλήρωσης.

Παρά την ύπαρξη της CACM και της SIECA (*Secretaría de Integración Económica Centroamericana*), η Νικαράγουα, όπως και άλλες χώρες της Κεντρικής Αμερικής, εξακολουθεί να

⁶ Έκθεση για τη διεθνή στρατηγική ελέγχου των ναρκωτικών της Υπηρεσίας Δίωξης Ναρκωτικών (2000)

έχει το δικό της πρόγραμμα δράσης, προτιμώντας τις διμερείς διαπραγματεύσεις από τον περιφερειακό διάλογο.

Οι διεθνείς πολιτικές σχέσεις της χώρας εξακολουθούν να διαμορφώνονται από τις **εδαφικές διαφορές** με τις γειτονικές χώρες: Κολομβία (Νήσοι San Andrés y Providencia και η ηπειρωτική υφαλοκρηπίδα της Καραϊβικής), Ονδούρα (χωρικά ύδατα και Ακτή του Ειρηνικού), Κόστα Ρίκα (ναυσιπλοΐα στον ποταμό Σαν Χουάν). Οι συγκρούσεις αυτές επανεμφανίζονται κατά διαστήματα, χρησιμεύοντας για να περισπούν την προσοχή από εσωτερικά προβλήματα.

3.1.3 Οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Νικαράγουα

Ο **ρόλος των Ηνωμένων Πολιτειών** στην Κεντρική Αμερική υπήρξε ανέκαθεν σημαντικός και διάχυτος. Η αμερικανική πολιτική, όμως, ακολουθούσε παραδοσιακά μία προσέγγιση εξ αντιδράσεως όσον αφορά την περιοχή. Τη δεκαετία του 1980 η προσέγγιση αυτή κυριάρχησε στο πλαίσιο μιας ανοικτής αμερικανικής στήριξης στην ένοπλη αντίσταση κατά των Σαντινίστας.

Από τη δεκαετία του 1990 η αμερικανική πολιτική για την περιοχή διατηρεί ήπιους τόνους. Η βοήθεια επικεντρώθηκε στη δημιουργία δημοκρατικών θεσμών και στην αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων, χωρίς σημαντική αύξηση της συνδρομής. Σε ολόκληρη την Κεντρική Αμερική υπάρχει σημαντική φθίνουσα τάση της εξωτερικής βοήθειας από τις Ηνωμένες Πολιτείες.

Η ψήφιση του διατάγματος για την **εμπορική εταιρική σχέση στη Λεκάνη της Καραϊβικής**⁷ και οι επενδύσεις στη βιομηχανία “maquila”⁸ βελτίωσαν τις προοπτικές για διευρυμένες συναλλαγές και αύξησαν τις εξαγωγές προς τις ΗΠΑ. Οι Ηνωμένες Πολιτείες επεδίωξαν επίσης να περιορίσουν τη διακίνηση ναρκωτικών ενισχύοντας την κατάρτιση των αστυνομικών δυνάμεων και άλλων οργανισμών.

3.2 Οικονομικό πλαίσιο

Η οικονομία της Νικαράγουα χαρακτηρίζεται από εξαγωγές γεωργικών προϊόντων. Περίπου το 30% του ΑΕΠ δημιουργείται από τις δραστηριότητες του γεωργικού τομέα, και η προστιθέμενη αξία είναι χαμηλή. Ο τομέας καλύπτει το 40% και πλέον της απασχόλησης, αλλά ένα αξιοσημείωτο ποσοστό της τάξης του 68,7% του αγροτικού πληθυσμού διαβιεί κάτω από το όριο της φτώχειας (30,5% σε αστικές περιοχές).

3.2.1 Μακροοικονομική κατάσταση

Πριν από δέκα περίπου έτη η οικονομία της χώρας πρακτικά κατέρρευσε, με υπερπληθωρισμό, εξωτερικό χρέος άνω των 11 δισ. δολ. ΗΠΑ, και σπάνιους εξωτερικούς χρηματοοικονομικούς πόρους. Το 1993, μετά από αρκετά έτη στασιμότητας ή ύφεσης, η οικονομία της Νικαράγουα άρχισε να δείχνει σημεία ανάκαμψης, κυρίως ως αποτέλεσμα ενός προγράμματος σταθεροποίησης και διαρθρωτικής προσαρμογής που υλοποιήθηκε με σημαντική εξωτερική χρηματοδότηση.

Η Νικαράγουα είναι η μεγαλύτερη χώρα της Κεντρικής Αμερικής αλλά το **ΑΕΠ της, μόλις 410 δολ. ΗΠΑ κατά κεφαλήν**, είναι το δεύτερο χαμηλότερο στη Βόρεια και Νότια Αμερική, ακολουθούμενο από αυτό της Αϊτής. Ωστόσο, πρόσφατη εκτίμηση, που δεν έχει ακόμα δημοσιευτεί, δείχνει ότι το επίσημο ΑΕΠ υποτιμάται και πρέπει να πολλαπλασιαστεί επί 1.7 για να αντικατοπτρίζει την πραγματικότητα (το ποσό των 700 δολ. ΗΠΑ κατά κεφαλήν είναι συνεπώς πιο ρεαλιστικό).

Τα τελευταία έτη η χώρα κατάφερε να διατηρήσει ορισμένες βασικές μακροοικονομικές ισορροπίες (τιμές, συνάλλαγμα), να καταγράψει θετικά ποσοστά οικονομικής ανάπτυξης και να μειώσει την ανεργία. Το παράρτημα 1 δείχνει ορισμένα από τα βασικά μακροοικονομικά δεδομένα και προβλέψεις σε περίπτωση αποδοχής του προγράμματος για τη μείωση της φτώχειας.

⁷ Το διάταγμα επιτρέπει την αδασολόγητη και χωρίς ποσοστώσεις πρόσβαση για ενδύματα από πλεκτά υφάσματα.

⁸ Ζώνες φορολόγητων ειδών που προορίζονται για εξαγωγή βιομηχανικά προϊόντα

Υπάρχουν **συνεχή διαρθρωτικά προβλήματα**: χαμηλά ποσοστά παραγωγικότητας και εξωτερικής ανταγωνιστικότητας, υψηλό έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, υψηλά επίπεδα φτώχειας και ανεργίας, σημαντική επιβάρυνση του εξωτερικού χρέους. Όλοι αυτοί οι παράγοντες τείνουν προς μία ιδιαίτερα ευπρόσβλητη οικονομία που εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη διεθνή βοήθεια και τα εμβάσματα των μεταναστών, καίτοι η σταθερή συναλλαγματική πολιτική συνέβαλε σε μία ατμόσφαιρα μακροοικονομικής σταθερότητας. Πρέπει να υπογραμμιστεί το σοβαρό έλλειμμα εξωτερικών συναλλαγών (38,3% του ΑΕΠ): 019,6 εκατ. δολ. ΗΠΑ το 1998, 319,9 εκατ. δολ. ΗΠΑ το 1999 και 1238,6 εκατ. δολ. ΗΠΑ το 2000.

Ακόμα και αν η χώρα διπλασίαζε τις εξαγωγές της, δεν θα ήταν σε θέση να καλύψει αυτό το έλλειμμα. Μέχρι σήμερα το έλλειμμα καλυπτόταν βασικά από διάφορες πηγές. Μεταξύ αυτών είναι τα **εμβάσματα** από συγγενείς που διαμένουν ή/και εργάζονται προσωρινά στις Ηνωμένες Πολιτείες και την Κόστα Ρίκα (600-900 χιλ. σύμφωνα με ανεπίσημες εκτιμήσεις). Βάσει των επίσημων καταχωρήσεων τα εμβάσματα ανήλθαν σε 320 εκατ. δολ. ΗΠΑ το 2000, αλλά άτυπα διοχετεύτηκαν μεγαλύτερα ποσά⁹.

Το μέγεθος του **εξωτερικού χρέους** αποτελεί ασφαλώς ένα από τα βασικά εμπόδια της οικονομικής ανάπτυξης στη Νικαράγουα. Στα μέσα του 2001 εκτιμήθηκε σε 624,6 εκατ. δολ. ΗΠΑ (278% του ΑΕΠ ή 1300 δολ. ΗΠΑ κατά κεφαλήν). Το 2000 το κόστος της εξυπηρέτησης του χρέους ανήλθε σε 288,2 εκατ. δολ. ΗΠΑ, που ισοδυναμεί με 46% των εξαγωγών του έτους. Ζητήθηκε από τη Λέσχη του Παρισίου να αναδιαπραγματευτεί ποσό της τάξης των 2.178 εκατ. δολ. ΗΠΑ. Η Νικαράγουα εξαγοράζει επίσης το εμπορικό χρέος της για να επιτύχει ελάφρυνση του χρέους από την Τράπεζα Οικονομικής Ολοκλήρωσης της Κεντρικής Αμερικής (ΤΟΟΚΑ).

Η Νικαράγουα πέτυχε το σημείο λήψης απόφασης της πρωτοβουλίας για τις Υπερχρεωμένες Φτωχές Χώρες (**ΥΧΦΧ**) τον Δεκέμβριο του 2000, και αναμένεται να φθάσει το σημείο ολοκλήρωσης το 2004. Η πρωτοβουλία ΥΧΦΧ αναμένεται να εξοικονομεί 215 εκατ. δολ. ΗΠΑ ετησίως. Ο στόχος της ΥΧΦΧ για τη Νικαράγουα είναι ο διακανονισμός του 90% του διμερούς και 70% του πολυμερούς χρέους. Αυτό θα μειώσει τις ετήσιες πληρωμές στο ισοδύναμο του 15% των εξαγωγών.

Η κυβέρνηση της Νικαράγουα δεν πέτυχε όλους τους στόχους του **οικονομικού προγράμματος** που υπέγραψε με το ΔΝΤ το 2000. Ειδικότερα, η δημοσιονομική πολιτική ήταν πιο επεκτατική από τα προβλεπόμενα, καθώς το σύνθετο έλλειμμα του δημόσιου τομέα αυξήθηκε και το έλλειμμα του εξωτερικού ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών διευρύνθηκε σημαντικά. Επιπλέον, η συσσώρευση καθαρών διεθνών αποθεματικών (ΚΔΑ) υπολείπεται των προγραμματισμένων επιπέδων. Οι υπερβάσεις χρηματοδοτούνταν κυρίως από συσσώρευση εσωτερικών καθυστερούμενων. Αυτό μπορεί να έχει αρνητικό αντίκτυπο στη λειτουργία της οικονομίας. Οι συνομιλίες σχετικά με την τρίτη ετήσια ρύθμιση του ΜΜΦΑ δεν ολοκληρώθηκαν λόγω καθυστερήσεων στην αντιμετώπιση διολισθήσεων στην εφαρμογή της πολιτικής, ιδίως στο φορολογικό και το νομισματικό τομέα, κατά το πρώτο εξάμηνο του 2001 που κατέστησαν ανέφικτη την τήρηση του αρχικού χρονοδιαγράμματος του προγράμματος το 2001.

Η ανασκόπηση των δημοσίων δαπανών του 2001 τόνισε την αδυναμία του φορολογικού συστήματος της Νικαράγουα που έχει ως επίπτωση την περαιτέρω μείωση της διαθεσιμότητας κεφαλαίων για την κεντρική (και τοπική) κυβέρνηση.

Έκτοτε έχουν αρχίσει διαπραγματεύσεις για ένα **παρακολουθούμενο από αρμόδιους υπαλλήλους πρόγραμμα** το οποίο θα προετοιμάσει το έδαφος για ένα νέο Μηχανισμό για τη μείωση της φτώχειας και την ανάπτυξη (ΜΜΦΑ) το 2002. Το πρόγραμμα αυτό αποσκοπεί στην πρόοδο προς τη μακροοικονομική σταθερότητα και στην εφαρμογή των εκκρεμών διαρθρωτικών μέτρων.

⁹ γύρω στα 600 δολ. ΗΠΑ το 1999 σύμφωνα με τον Διαμερικανικό Διάλογο

Το 1998 οι άμεσες ξένες επενδύσεις ανήλθαν συνολικά σε 184 εκατ. δολ. ΗΠΑ, από 0 το 1990.¹⁰ Την ίδια περίοδο οι καθαρές ροές ιδιωτικών κεφαλαίων ανήλθαν από 21 εκατ. δολ. ΗΠΑ σε 171 εκατ. δολ. ΗΠΑ.

3.2.2 Εξωτερικό εμπόριο

Το κύριο χαρακτηριστικό του εξωτερικού εμπορίου της Νικαράγουα είναι η συγκέντρωσή του, τόσο ως προς τη σύνθεση όσο και την κατεύθυνση των ροών.

Οι εξαγωγές εμπορευμάτων επικεντρώνονται στα ακόλουθα **λιγιστά προϊόντα**: καφές, κρέας, ζάχαρη, γαρίδες και αστακούς. Το 2000 ο καφές και το κρέας αντιπροσώπευαν σχεδόν το 40% των συνολικών εξαγωγών. Τοιούτοτρόπως η χώρα καθίσταται ιδιαίτερα ευπρόσβλητη στις συχνές διακυμάνσεις των διεθνών τιμών αυτών των βασικών προϊόντων. Η πρόσφατη κατάρρευση των διεθνών τιμών καφέ (πτώση από 146 δολ. ΗΠΑ το εκατόλιτρο το 1998 σε λιγότερο από 60 δολ. ΗΠΑ το 2001) είχε άμεσο οικονομικό και κοινωνικό αντίκτυπο.

Ο βασικός εμπορικός εταίρος της Νικαράγουα είναι η Βόρεια Αμερική. Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) καλύπτει περίπου το 23% των εξαγωγών. Ως προμηθευτής, η ΕΕ καλύπτει μόλις το 5,5% των εισαγωγών. Η μακροπρόθεσμη τάση της εμπορικής παρουσίας της Ευρώπης είναι καθοδική (βλ. ανάλυση των εισαγωγών και εξαγωγών στο παράρτημα 2).

Η Νικαράγουα, όπως και οι άλλες χώρες της Κεντρικής Αμερικής, είναι δικαιούχος του συστήματος γενικευμένων προτιμήσεων (**ΣΓΠ**), συμπεριλαμβανομένης ρήτρας για την καταπολέμηση των ναρκωτικών μέχρι τα τέλη του 2004.

Ας σημειωθεί ότι η Νικαράγουα συμμετέχει σε ορισμένες εμπορικές συμφωνίες (βλ. «το περιφερειακό πλαίσιο»). Είναι μέλος του ΠΟΕ.

Η επέκταση των εξαγωγών βασίζεται κυρίως στην ανάπτυξη ζωνών ελεύθερων συναλλαγών.

Εν γένει το εμπορικό ισοζύγιο αντικατοπτρίζει τα **διαρθρωτικά ελλείμματα** της οικονομίας της Νικαράγουα:

	1998	1999	2000
Εξαγωγές (FOB)	573.1	545.2	625.2
Εισαγωγές (CIF)	1,491.7	1,861.7	1,791.6
Υπόλοιπο	(918.6)	(1,316.5)	(1,166.4)
% ΑΕΠ	-38.4 %	-49.4 %	-38.3%

3.3 Κοινωνικό πλαίσιο

3.3.1 Η φτώχεια στη Νικαράγουα

Η Νικαράγουα είναι μία από τις φτωχότερες χώρες στη Λατινική Αμερική. Σχεδόν το 48% του πληθυσμού διαβιεί κάτω από το όριο της φτώχειας και περίπου το 17% υπό συνθήκες ακραίας φτώχειας. Οι φτωχοί είναι σε μεγάλο βαθμό συγκεντρωμένοι στην ύπαιθρο (όπου περίπου το 70% είναι φτωχοί συγκριτικά με 30% στις αστικές περιοχές), και στην κεντρική περιοχή της χώρας (όπου το 47% διαβιεί υπό συνθήκες ακραίας φτώχειας).

Τη δεκαετία του 1990 η Νικαράγουα κατέβαλε σημαντικές προσπάθειες για τη μείωση της βίας έναντι των πολιτών, την εδραίωση της μακροοικονομικής σταθερότητας και την αποκατάσταση της οικονομικής ανάπτυξης. Παρά τις αξιόπαινες επιτυχίες σε πολλά μέτωπα, η φτώχεια στη Νικαράγουα εξακολουθεί να είναι διάχυτη και έντονη. Καίτοι τα θετικά ποσοστά οικονομικής ανάπτυξης από το 1993 συνέβαλαν στη μείωση του ποσοστού της φτώχειας, η ταχεία δημογραφική ανάπτυξη υπονόμωσε αυτά τα κέρδη: περισσότερα άτομα διαβιούν σήμερα υπό συνθήκες φτώχειας απ' ό,τι το 1993.

¹⁰ Το ποσό αυτό καθορίζεται με βάση κατ'εκτίμηση ποσό 500 εκατ. δολ. ΗΠΑ ως επίσημη βοήθεια για την ανάπτυξη

Η ανάλυση της φτώχειας στη Νικαράγουα καθιστά εμφανείς ορισμένους παράγοντες:

- Τα ποσοστά γονιμότητας είναι διπλάσια από τον μέσο όρο της Λατινικής Αμερικής. Ο πληθυσμός της Νικαράγουα είναι νεαρής ηλικίας – το 50% του πληθυσμού είναι ηλικίας κάτω των 17 ετών.
- Η Νικαράγουα παρουσιάζει υψηλό επίπεδο βίας μέσα στο σπίτι (βλ. κεφάλαιο 3.4.2), που προκαλεί ευρεία ανησυχία σχετικά με την κατάσταση των γυναικών και έλλειψη κοινωνικής συνοχής.
- Ο υποσιτισμός είναι ευρέως διαδεδομένος και περιορίζει την υγεία των παιδιών, την ευημερία και τις ευκαιρίες.
- Η Νικαράγουα υποφέρει από υψηλά επίπεδα βρεφικής και μητρικής θνησιμότητας, και υψηλά ποσοστά κρουσμάτων λοιμωδών και παρασιτικών νόσων.
- Η οικονομική ανάπτυξη χρηματοδοτήθηκε σε μεγάλο βαθμό από ροές εξωτερικών κεφαλαίων. Καίτοι αυτές επέτρεψαν υψηλά ποσοστά επενδύσεων με χαμηλά επίπεδα εσωτερικής αποταμίευσης, ανέβασαν επίσης το επίπεδο της ισοτιμίας και αποθάρρυναν την ανάπτυξη των εξαγωγών.

Οι δείκτες κοινωνικής απόδοσης και η παροχή βασικών κοινωνικών υπηρεσιών βελτιώθηκαν καθ' όλη τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990, αλλά οι επιδόσεις ποίκιλαν σε μεγάλο βαθμό μεταξύ των περιοχών. Η φτώχεια μειώθηκε στην ύπαιθρο και στα κεντρικά ορεινά αλλά αυξήθηκε στις αστικές περιοχές του Ατλαντικού και, εξαιρουμένης της Μανάγκουα, στις αγροτικές περιοχές του Ειρηνικού.

Ας σημειωθεί ότι περίπου 42% των δαπανών της κεντρικής κυβέρνησης χορηγούνται σε κοινωνικούς τομείς. Αυτό αντιπροσωπεύει το 15,2% του ΑΕΠ (πηγή Διεθνής Τράπεζα).

Η ιδιαίτερη κατάσταση της γεωργικής και αγροτικής φτώχειας

Η οικονομική ανάπτυξη τη δεκαετία του 1990 καθοδηγήθηκε από τη γεωργία. Τα δυναμικότερα προϊόντα όσον αφορά την ετήσια οικονομική ανάπτυξη ήσαν οι γεωργικές εξαγωγές (καφές, ζαχαροκάλαμο, μπανάνα) και οι βασικοί σπόροι (φασόλια, ρύζι και αραβόσιτος). Αυτή η οικονομική ανάπτυξη ενθαρρύνθηκε από ευνοϊκές τιμές εξαγωγών. Ειδικότερα στην Κεντρική Περιοχή, η αύξηση της απασχόλησης ωφέλησε τους φτωχούς αγρότες παρά την καθαρή μείωση των πραγματικών μισθών.

Τα κέρδη αυτά οφείλονταν σε συνδυασμό ευνοϊκών παραγόντων: την αποκατάσταση της ειρήνης, τη διαθεσιμότητα πρόσφατα αποστρατευμένων εργατών και τις ευνοϊκές διεθνείς τιμές βασικών προϊόντων (ειδικότερα καφέ). Τη συγκεκριμένη περίοδο βελτιώθηκαν οι εσοδείες της σημαντικότερης εξαγωγίσιμης γεωργικής παραγωγής, αλλά μειώθηκε η αντίστοιχη όλων των βασικών σπόρων. Η πρόσφατη πτώση των διεθνών τιμών βασικών προϊόντων επέφερε μεγάλη ανησυχία σχετικά με τη βιωσιμότητα του γεωργικού τομέα.

Εξακολουθεί να υπάρχει μία **αντιεξαγωγική τάση**, με θετικό ποσοστό προστασίας των ανταγωνιστικών εισαγόμενων προϊόντων και αρνητικό για τα εξαγώγιμα αγαθά. Γενικότερα, εκτιμάται ότι η αντιεξαγωγική τάση θα παραμείνει καθόσον υπάρχει έλλειψη επαρκούς υποδομής, μεταφορών, λιμένων, επικοινωνιών και κατάλληλου πλαισίου γαιοκτησίας. Υπάρχουν στοιχεία για τη χαμηλή οριακή παραγωγικότητα της γεωργικής εργασίας. Είναι σαφές ότι απαιτείται αύξηση της γεωργικής παραγωγικότητας για τη βελτίωση της ευημερίας των φτωχών αγροτών. Μία άλλη πηγή ευπροσβλητότητας είναι η **περιορισμένη ποικιλότητα** της γεωργίας στη Νικαράγουα. Εφόσον το ήμισυ όλων των εξαγωγών προέρχονται από τον γεωργικό τομέα, οι συνολικές εξαγωγές της χώρας είναι σε μεγάλο βαθμό ευπρόσβλητες έναντι των όρων εμπορίου βασικών προϊόντων.

Οι προηγούμενες πολιτικές της Νικαράγουα, προσπαθώντας να αντιμετωπίσουν τη δημογραφική ανάπτυξη και την ανάγκη παροχής εργασίας, εξισορροπούσαν τις μεταρρυθμίσεις στη γαιοκτησία και την αποδάσωση. Καμία δεν απόβλεπε στην αειφορία. Ένα από τα βασικά ζητήματα της αγροτικής πολιτικής είναι το **σύστημα γαιοκτησίας**. Οι συνέπειες είναι η αβεβαιότητα σχετικά με την κατοχή άνω του 20% των αγροτεμαχίων (ιδίως για τους φτωχούς)¹¹ και ένα χαμηλό επίπεδο

¹¹ Ωστόσο δεν υπάρχει σημαντικός συσχετισμός μεταξύ αβέβαιης κυριότητας και παραγωγικότητας.

γεωργικών επενδύσεων και περιβαλλοντικών προβλημάτων. Το αποτέλεσμα είναι η έλλειψη ανταγωνιστικότητας της γεωργίας της Νικαράγουα.

Η γεωργία της Νικαράγουα παρουσιάζει πολύ χαμηλά επίπεδα τεχνολογίας και συνεπώς **πολύ χαμηλά κέρδη παραγωγικότητας**. Είναι σημαντικό να επισπευτούν οι βελτιώσεις στη γεωργική τεχνολογία. Παράλληλα πρέπει να ανέλθουν τα επίπεδα αγροτικής εκπαίδευσης προκειμένου ο αγροτικός πληθυσμός να αφομοιώσει την πληροφόρηση σχετικά με την τεχνολογία. Η διαρκής ανάπτυξη του αγροτικού εισοδήματος χρειάζεται μία διττή στρατηγική: προώθηση της γεωργικής παραγωγικότητας και βελτίωση των κινήτρων για μη γεωργικές δραστηριότητες. Σε κάθε περίπτωση, είναι σημαντικό να προωθηθούν οικονομικές δραστηριότητες στην ύπαιθρο ώστε να αποτραπεί η μετανάστευση σε διαρκώς πολυπληθέστερες αστικές περιοχές.

Καθώς η αγροτική ανάπτυξη αποτελεί πυλώνα της στρατηγικής της Νικαράγουα για τη μείωση της φτώχειας, αναζητούνται επισταμένως κατάλληλες γεωργικές πολιτικές που να καλύπτουν όλες τις αγροτικές κοινότητες και όχι μόνον ορισμένες.

3.3.2 Εκπαίδευση

Η Νικαράγουα έχει **χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης**. Την περίοδο 1993-1998 ο συνολικός αναλφαβητισμός μειώθηκε από 23% σε 19% σύμφωνα με τις τάσεις για τη μείωση της φτώχειας. Παρ' όλα αυτά, το 40% των ακραία φτωχών είναι αναλφάβητοι. Οι φτωχοί και οι ακραία φτωχοί έχουν παρακολουθήσει κατά μέσον όρο εκπαίδευση μόλις 3,1 και 2,3 ετών αντίστοιχα. Περισσότεροι από τους μισούς μαθητές εγκαταλείπουν το σχολείο για οικονομικούς λόγους. Η αποτελεσματικότητα της βασικής δημόσιας εκπαίδευσης επηρεάζεται δυσμενώς από τους υψηλούς αριθμούς μη καταρτισμένων δασκάλων, τις πενιχρές συνθήκες στις αίθουσες διδασκαλίας και τη χρόνια έλλειψη διδακτικού υλικού. Τα προβλήματα αυτά είναι ιδιαίτερα έντονα στην ύπαιθρο.

Ο βασικός στόχος της Νικαράγουα είναι η αύξηση της πρόσβασης στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση από 75% το 1999 σε 83,4% μέχρι το 2005 και 90% μέχρι το 2015. Ο αναλφαβητισμός πρέπει να μειωθεί από 19% το 1999 σε 18% το 2004 και 10% το 2015.

Η κυβερνητική στρατηγική για την εκπαίδευση συνδυάζει υλικές επενδύσεις σε αίθουσες διδασκαλίας και πνευματικές επενδύσεις στην κατάρτιση δασκάλων και μία ευρεία μεταρρύθμιση της δευτεροβάθμιας και της τεχνικής εκπαίδευσης. Η κυβέρνηση σχεδιάζει επίσης τη λήψη ειδικών μέτρων για την ύπαιθρο.

3.3.3 Υγεία

Παρά τους βελτιωμένους δείκτες, το σύστημα υγείας στη Νικαράγουα εξακολουθεί να μαστίζεται από πενιχρούς πόρους, διαχείριση και υπηρεσίες. Οι φτωχοί έχουν μόνο το ήμισυ της πρόσβασης σε ιατρούς από αυτούς που δεν είναι φτωχοί. Το 1/3 των ακραία φτωχών γυναικών δεν τυγχάνουν προγεννητικής φροντίδας και το ήμισυ αυτών γεννούν χωρίς το πλεονέκτημα των νοσοκομειακών εγκαταστάσεων. Το ποσοστό δημογραφικής ανάπτυξης της Νικαράγουα (2,6%) είναι υψηλό σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα. Το ποσοστό είναι ακόμα υψηλότερο μεταξύ των φτωχών, των οποίων τα νοικοκυριά αριθμούν περισσότερα άτομα (6,7-7,7) από τα αντίστοιχα αυτών που δεν είναι φτωχοί (4,7).

Τα προγράμματα των αρχών της Νικαράγουα για επέκταση της κάλυψης της πρωτοβάθμιας υγείας είναι στοχοθετημένα σε γυναίκες, εφήβους και παιδιά. Εστιάζονται στην παροχή υπηρεσιών σε απομακρυσμένες περιοχές, ιδίως στην Ακτή του Ατλαντικού και στο Ρίο Σαν Χουάν.

3.3.4 Αυτόχθονες

Οι αυτόχθονες αποτελούν περίπου το 5% του πληθυσμού της χώρας και διαβιούν πρωτίστως στη Βόρεια Αυτόνομη Περιοχή του Ατλαντικού (ΒΑΠΑ) και στη Νότια Αυτόνομη Περιοχή του Ατλαντικού (ΝΑΠΑ). Με βάση τα στοιχεία του 1998, οι τέσσερις σημαντικότερες ευπροσδιόριστες φυλές είναι οι Miskito (με περίπου 100.000 μέλη), οι Sumo (10.000), οι Garifuna (3.000), και οι Rama (1.000).

Οι αυτόχθονες της ΒΑΠΑ έχουν μία πολιτική οργάνωση γνωστή ως Yatama, που εκπροσωπείται σε περιφερειακά και δημοτικά συμβούλια. Υπάρχει επίσης μία ένοπλη φατρία με την ίδια ονομασία. Η συνολική δύναμη των ένοπλων ομάδων Yatama εκτιμήθηκε σε 210 άνδρες.

Τον Σεπτέμβριο του 1999, ο Πρόεδρος υπέγραψε μία συμφωνία αφοπλισμού με εκπροσώπους ένοπλων ομάδων Yatama έναντι ορισμένων υποσχέσεων. Ωστόσο, οι διατάξεις αυτές δεν είχαν εφαρμοστεί στα τέλη του έτους γεγονός που προκάλεσε πρόσφατες απειλές για εκ νέου επιστράτευση των ομάδων Yatama. Στο παρελθόν το Ανώτατο Εκλογικό Συμβούλιο (ΑΕΣ) αποφάνθηκε ότι το πολιτικό κόμμα Yatama δεν πληροί τους όρους συμμετοχής στις εκλογές.

Κατά τις τελευταίες περιφερειακές εκλογές στην περιοχή του Ατλαντικού, συμμετέσχον πολιτικά κόμματα αυτοχθόνων. Περισσότερο από 60% των πληθυσμών απέσχε των εκλογών για να δείξει την έλλειψη εμπιστοσύνης στους εθνικούς θεσμούς. Στη ΒΑΠΑ το κόμμα Yatama κέρδισε 22% των ψήφων, πράγμα που επέτρεψε στο εν λόγω κόμμα να συμμετάσχει στην επόμενη περιφερειακή κυβέρνηση δίπλα στο κόμμα της αντιπολίτευσης FSLN. Στη ΝΑΠΑ το φιλελεύθερο κόμμα PLC αύξησε την πλειοψηφία του σε 62%.

Ο νόμος περί αυτονομίας του 1987 απαιτεί από την κυβέρνηση να προβαίνει σε διαβουλεύσεις με αυτόχθονες όσον αφορά την αξιοποίηση των πόρων των περιοχών τους. Οι αυτόχθονες ισχυρίζονται ότι συχνά η κυβέρνηση λαμβάνει αποφάσεις χωρίς επαρκή διαβούλευση με τις κοινότητες.

Εν γένει οι περισσότεροι πολίτες έχουν μικτή προέλευση και τα εθνοτικά χαρακτηριστικά δεν αποτελούν εμπόδιο για την πολιτική ή οικονομική επιτυχία.

3.4 Ζητήματα αειφορίας

3.4.1 Μακροοικονομικά ζητήματα

Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω η Νικαράγουα αντιμετωπίζει συνεχή **διαρθρωτικά μακροοικονομικά προβλήματα**: χαμηλά ποσοστά παραγωγικότητας και εξωτερικής ανταγωνιστικότητας, υψηλό έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, και σημαντική επιβάρυνση του εξωτερικού και εσωτερικού χρέους. Η οικονομία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη διεθνή βοήθεια και τα εμβάσματα των μεταναστών, καίτοι η σταθερή συναλλαγματική πολιτική συνέβαλε σε μία ατμόσφαιρα μακροοικονομικής σταθερότητας.

Η άνιση κατανομή του εισοδήματος αυξάνει την ευπροσβλητότητα της χώρας στους εξωτερικούς οικονομικούς κραδασμούς και επιτείνει την αρνητική επίπτωση άλλων ζητημάτων βιωσιμότητας. Η πρόσφατη κάθετη πτώση της διεθνούς τιμής του καφέ είχε τρομερές επιπτώσεις στην μακροοικονομική κατάσταση και στη φτώχεια στις αγροτικές περιοχές. Επηρέασε επίσης την επισιτιστική ασφάλεια λόγω της μη δυνατότητας από μέρους των παραγωγών καφέ να πληρώσουν τους μισθούς.

Το **ΕΣΜΦ** που προετοίμασαν οι αρχές αποτελεί μία ευρεία και συνεκτική στρατηγική για τη μείωση της φτώχειας στη Νικαράγουα. Σύμφωνα με το ΔΝΤ και τη Διεθνή Τράπεζα μπορεί να χρησιμεύσει ως βάση για χορήγηση, με ευνοϊκούς όρους, βοήθειας και ελάφρυνση του χρέους εφόσον οι αρχές διαπιστώσουν ικανοποιητικά αξιολογικά στοιχεία της εφαρμογής της πολιτικής.

Ωστόσο πρέπει να αναληφθούν ορισμένες επιπλέον ενέργειες:

- ανάπτυξη ενός διαρθρωμένου προγράμματος δράσης για την εξασφάλιση ευρείας συμμετοχής στην εφαρμογή της στρατηγικής για τη φτώχεια,
- προετοιμασία ενός ολοκληρωμένου συστήματος δημοσιονομικής διαχείρισης για την παρακολούθηση της εφαρμογής και της απόδοσης των δαπανών των σχετικών με τη φτώχεια,

- ανάπτυξη ενός συνόλου οικονομικών δεικτών προς συμπλήρωση των κοινωνικών δεικτών για την παρακολούθηση της προόδου σχετικά με τη μείωση της φτώχειας, με επίκεντρο τα φτωχότερα κοινωνικά στρώματα,
- βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας ώστε να είναι σε θέση να μειώσει το διαρθρωτικό αρνητικό έλλειμμα των εξωτερικών συναλλαγών.

3.4.2 Περιβάλλον και ευπροσβλητότητα σε φυσικές καταστροφές

Το γεωργικό σύστημα που βασίζεται σε εκτατική τεχνολογία έχει δημιουργήσει υψηλές πιέσεις στο περιβάλλον, με ορισμένα βασικά προβλήματα:

- ελάττωση της ποιότητας του εδάφους ως αποτέλεσμα ακατάλληλης χρήσης γαιών και ανεπαρκών γεωργικών πρακτικών,
- περιορισμένη πρόσβαση στις υγειονομικές υπηρεσίες και ασφαλές ύδωρ,
- μεταναστευτικές πιέσεις που προκλήθηκαν από επισιτιστική ανασφάλεια και έλλειψη πολιτικών για την εγκατάσταση ατόμων και τη χρήση της γης.

Η **ανεπαρκής διαχείριση των φυσικών πόρων** αύξησε τους οικολογικούς κινδύνους και την ευπροσβλητότητα σε φυσικές καταστροφές. Καίτοι η Νικαράγουα εξακολουθεί να έχει σημαντικούς φυσικούς πόρους, απαιτείται άμεση δράση για μείωση της ευπροσβλητότητας. Πολλοί νομοί γνωρίζουν μία κρίσιμη περιβαλλοντική κατάσταση¹² αλλά ορισμένες περιοχές πλήττονται ιδιαίτερα σοβαρά. Οι αρχές της Νικαράγουα σχεδιάζουν να αναπτύξουν ένα σύστημα γεωγραφικής πληροφόρησης για τη χαρτογράφηση φυσικών απειλών και την ανάπτυξη συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης. Η δράση αυτή συνδυάζεται με περιβαλλοντική αγωγή και καλύτερα συστήματα σχεδιασμού.

Όπως και οι άλλες χώρες της Κεντρικής Αμερικής, η Νικαράγουα είναι ιδιαίτερα επιρρεπής σε **φυσικές καταστροφές**. Έχει επηρεαστεί από τους “*El Niño*” και “*La Niña*”, αλλά ο τυφώνας Mitch είναι η χειρότερη φυσική καταστροφή που έπληξε τη Νικαράγουα τα τελευταία έτη. Ο τυφώνας Mitch ερήμωσε την Κεντρική Αμερική τον Οκτώβριο του 1998 αφήνοντας τα ίχνη πλημμύρων, διάβρωσης και καταστροφών και άνω των 800.000 πληγέντων, συμπεριλαμβανομένων 2.400 νεκρών και 938 αγνοουμένων. Το 34% του εδάφους της Νικαράγουα (130.000 τ.χλμ) υπέφερε από τις ζημιές από τον τυφώνα και οι οικονομικές απώλειες υπολογίζονται σε 1.500 εκατ. δολ. ΗΠΑ. Ο τυφώνας προκάλεσε έλλειψη τροφίμων,¹³ επιδείνωση της κοινωνικής κατάστασης¹⁴ και διάλυση της υποδομής της χώρας.¹⁵

Πρόσφατα, η διαρκής ξηρασία κατά το πρώτο εξάμηνο του 2001 οδήγησε σε ελλείψεις τροφίμων στις πληγείσες περιοχές. Στα τέλη του 2001, ο τυφώνας Michelle έπληξε τη Νικαράγουα, καταστρέφοντας τη νοτιοδυτική περιοχή.

Οι συνέπειες τέτοιων φυσικών φαινομένων επιδεινώνονται από τη λανθάνουσα επισιτιστική ασφάλεια που προκύπτει από ακατάλληλες γεωργικές και αγροτικές πολιτικές.

3.4.3 Ισότητα των φύλων

Καίτοι το Σύνταγμα προβλέπει την ισότητα των φύλων, οι αναφορές σχετικά με **διακρίσεις έναντι των γυναικών** είναι συνεχείς και αξιόπιστες.

Η Νικαράγουα έχει υψηλό ποσοστό περιστατικών **βίας μέσα στο σπίτι**¹⁶, γεγονός που προκαλεί την ευρύτερη ανησυχία σχετικά με την κατάσταση των γυναικών και έλλειψη κοινωνικής συνοχής.

¹² Μεταξύ των προβλημάτων είναι η αποδάσωση, η διαχείριση των λεκανών απορροής και των υδροκρίτων και η συμπίεση του εδάφους.

¹³ Ο τυφώνας ερήμωσε 86.000 εκτάρια αρόσιμων γαιών και προκάλεσε την απώλεια 77.000 κεφαλών βοοειδών.

¹⁴ Οι αναφερόμενες καταστροφές περιλαμβάνουν μεγάλο αριθμό αιθουσών διδασκαλίας (άνω των 1600), οικιών (άνω των 31.500), κέντρων υγείας και συστημάτων αποχέτευσης, αφήνοντας τους κατοίκους ιδιαίτερα ευπρόσβλητους σε ασθένειες

¹⁵ Καταστράφηκαν άνω των 6.500 χλμ ασφαλτοστρωμένων οδών.

¹⁶ Σχεδόν το 1/3 των γυναικών της Νικαράγουα αναφέρουν ότι έτυχαν σωματικής κακοποίησης, συχνά παρουσία των παιδιών τους και πολλές φορές στη διάρκεια της εγκυμοσύνης.

Σχεδόν το 1/3 των γυναικών της Νικαράγουα αναφέρουν ότι έχουν τύχει κακομεταχείρισης. Οι διακρίσεις λόγω φύλου χαρακτηρίζονται από τις ακόλουθες πτυχές:

- Οι άνδρες θεωρούνται πάντα επικεφαλής του νοικοκυριού, ακόμα και όταν οι γυναίκες είναι οι βασικοί τροφοδότες της οικογένειας. Μόνον οι χήρες ή οι μητέρες που ζουν μόνες θεωρούνται επικεφαλής του νοικοκυριού τους.
- Η μοίρα των γυναικών θεωρείται συνήθως η εγκυμοσύνη ή ο θηλασμός.
- Οι ευθύνες των οικιακών εργασιών και της ανατροφής των παιδιών περιορίζουν την απασχόληση των γυναικών εκτός της οικίας τους. Ως εκ τούτου το ποσοστό συμμετοχής των παντρεμένων γυναικών στο εργατικό δυναμικό είναι χαμηλό. Επιπλέον, τα νοικοκυριά επικεφαλής των οποίων είναι γυναίκες είναι λιγότερο φτωχά από τα συζυγικά νοικοκυριά.
- Μεταξύ των φτωχών, τα αγόρια και τα κορίτσια αρχίζουν να εργάζονται σε πολύ νεαρή ηλικία (τα αγόρια νωρίτερα από τα κορίτσια), πράγμα που περιορίζει σοβαρά το μορφωτικό επίπεδο και το μελλοντικό εισόδημά τους.
- Οι έγκυες έφηβοι είναι πιθανότερο να ζουν σε φτωχά νοικοκυριά και τα παιδιά τους αντιμετωπίζουν υψηλότερους κινδύνους από άλλα.
- Η χρήση ουσιών και ο αλκοολισμός, ιδίως μεταξύ των ανδρών, αποτελούν σημαντικές πηγές ανησυχίας για τις οικογένειές τους. Η συμπεριφορά αυτή ενθαρρύνει τη βία μεταξύ των νεαρών και τη βία έναντι γυναικών και παιδιών.
- Η πορνεία είναι σύνηθες φαινόμενο. Σύμφωνα με την UNICEF και τον OAS (Οργανισμός Αμερικανικών Κρατών) παρατηρείται στη χώρα αύξηση της πορνείας μεταξύ κοριτσιών ηλικίας 10 ετών, αλλά και σημαντική αύξηση της πορνείας μεταξύ παιδιών ηλικίας 12-16 ετών στις πόλεις.

Οι εν λόγω διακρίσεις λόγω φύλου αποτελούν σημαντικό εμπόδιο στην ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου και στην αξιοποίηση των ευκαιριών για την απόκτηση εισοδήματος. Τυγχάνουν επίσης διαρκούς προσοχής κατά την καταπολέμηση της φτώχειας σε όλους τους τομείς.

3.5 Μεσοπρόθεσμες προκλήσεις

Ως εισαγωγή, πρέπει να επαναλάβουμε ότι η συνολική μακροοικονομική κατάσταση είναι τόσο εύθραυστη που, εάν δεν αναδιαρθρωθεί το **μακροοικονομικό πλαίσιο**, οποιοδήποτε έργο συναφές με τη φτώχεια διατρέχει υψηλό κίνδυνο αποτυχίας. Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών υπερβαίνει το 35%, η εξυπηρέτηση του χρέους αντιπροσωπεύει πλέον του 50% των εξαγωγών και η εξωτερική βοήθεια αντιστοιχεί σε 25% του ΑΕΠ: η χώρα εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη βοήθεια των χορηγών και τα εμβάσματα των μεταναστών. Λόγω της μικρής εσωτερικής αγοράς της (που συνδέεται με τη φτώχεια) η χώρα εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το διεθνές οικονομικό πλαίσιο.

Μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, **οι ιδιωτικές επενδύσεις** (εσωτερικές και εξωτερικές) και ο εθνικός προϋπολογισμός θα αντικαταστήσουν την επίσημη βοήθεια στον τομέα της οικονομικής ανάπτυξης. Οι επενδύσεις αυτές θα ενθαρρύνουν επίσης τον εκσυγχρονισμό των διαδικασιών παραγωγής για την αντιμετώπιση της χαμηλής παραγωγικότητας και την ανάγκη διαφοροποίησης της οικονομίας.

Προς το συμφέρον της σταθερότητας, η χώρα πρέπει να διατηρήσει και να αυξήσει το επίπεδο των δημόσιων επενδύσεων σε κοινωνικές υπηρεσίες και υποδομές, χωρίς να διαταράξει το μακροοικονομικό πλαίσιο, και να εδραιώσει το θεσμικό και νομικό περιβάλλον για την προώθηση ενός σταθερού κανονιστικού πλαισίου, της δημοκρατίας, της χρηστής διακυβέρνησης και της διαφάνειας. Συνεπώς η χώρα πρέπει να αποφασίσει ένα ρεαλιστικό μακροοικονομικό πρόγραμμα από κοινού με το ΔΝΤ με σκοπό τη διατήρηση των βασικών μακροοικονομικών ισορροπιών.

Υπάρχει επιτακτική ανάγκη διεύρυνσης της αγοράς για τοπικές εταιρείες. Η διεύρυνση της αγοράς πραγματοποιείται με δύο πρακτικούς τρόπους:

- μείωση της εισοδηματικής ανισότητας εξασφαλίζοντας ότι περισσότερα άτομα επωφελούνται από την οικονομική ανάπτυξη και ότι οι φτωχοί λαμβάνουν το μερίδιό τους,
- βελτίωση της ανταγωνιστικότητας εντάσσοντας την τοπική οικονομία στην περιφερειακή και παγκόσμια οικονομία.

Πρέπει επίσης να **δημιουργηθεί ένα κλίμα ανταγωνισμού**, που προς το παρόν δεν είναι εφικτό στη μικρή αγορά της Νικαράγουα.

Η έλλειψη τομεακών μακροοικονομικών πολιτικών πρέπει να καλυφθεί δημιουργώντας ένα ευνοϊκό πλαίσιο για επενδύσεις στους κοινωνικούς και παραγωγικούς τομείς.

Εάν η διαρκής **μείωση της φτώχειας** αποτελεί προτεραιότητα για τη χώρα μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, υπάρχουν τρεις παράγοντες είναι που αναγκαίοι για την επίτευξή της: το πλαίσιο ανάπτυξης (που ορίζεται από το ΕΣΜΦ), η προοπτική ευρείας μείωσης του εξωτερικού χρέους και υψηλά επίπεδα διεθνούς συνεργασίας.

Υπάρχει ανάγκη έναρξης ενός ευρύτερου διαλόγου με όλους τους συμμετέχοντες με **νέες μεθόδους διαβούλευσης** σχετικά με το μέλλον των εθνικών πολιτικών.

Μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, η Νικαράγουα πρέπει να επιτύχει μεγαλύτερη εθνική συναίνεση. Είναι ζήτημα της προθυμίας της χώρας εν γένει και των πολιτικών και κοινωνικών ηγετών της ειδικότερα. Η πολιτική πόλωση που χαρακτηρίζει την πρόσφατη ιστορία προκαλεί ανησυχία, ειδικότερα με τα λαϊκιστικά προγράμματα των βασικών πολιτικών κινημάτων της χώρας, ακόμα και αν οι διαφορές μεταξύ αμφοτέρων των προγραμμάτων είναι αμελητέες.

4. ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΗ ΝΙΚΑΡΑΓΟΥΑ

4.1 Η σημασία της διεθνούς συνεργασίας με τη Νικαράγουα

Στην έκθεσή του για την εξωτερική συνεργασία, το Υπουργείο Εξωτερικών Σχέσεων αναφέρει τη σημασία της βοήθειας για την οικονομία.¹⁷ Το 2000 η επίσημη βοήθεια για την ανάπτυξη (EBA) στη Νικαράγουα ανήλθε συνολικά σε 492,1 εκατ. δολ. ΗΠΑ, ήτοι 97 δολ. ΗΠΑ κατά κεφαλήν ή 21% του ΑΕΠ (βλ. παράρτημα 7). Τα δάνεια αντιστοιχούσαν σε 45% της EBA και οι μη επιστρεπτέες ενισχύσεις σε 55%. Εκτός από την EBA, οι ΜΚΟ χορήγησαν γύρω στα 113 εκατ. δολ. ΗΠΑ το 2000, 64% των οποίων από τις ΗΠΑ και 29% από την ΕΕ και τα κράτη μέλη της.

Η EBA είναι αναμφίβολα ουσιαστική για την οικονομική και κοινωνική σταθερότητα της χώρας.

4.2 Κοινοτική συνεργασία

Η συνεργασία μεταξύ της ΕΕ και της Νικαράγουα ξεκίνησε με την επισιτιστική βοήθεια στα τέλη της δεκαετίας του 1970. Αυξάνει σταθερά σύμφωνα με τη διαδικασία ανασυγκρότησης, εκδημοκρατισμού και διαφύλαξης της ειρήνης στην Κεντρική Αμερική. Με την πάροδο του χρόνου οι διάφοροι κανονισμοί και συμφωνίες επέτρεψαν παρεμβάσεις σε όλους σχεδόν τους τομείς της συνεργασίας.

Στο παράρτημα 5.1. περιλαμβάνεται σύνοψη της κοινοτικής συνεργασίας με τη Νικαράγουα κατά την περίοδο 1998-2000. Η περίοδος αυτή χαρακτηρίστηκε από την έγκριση νέων προγραμμάτων και έργων που ανέρχονται συνολικά σε 145 εκατ. ευρώ. Πρόσφατα, η χρηματοδοτική και τεχνική βοήθεια στη Νικαράγουα, και η οικονομική συνεργασία με αυτήν, περιορίστηκε σε τρεις βασικούς τομείς: δημοκρατία και διακυβέρνηση, ανάπτυξη της υπαίθρου και κοινωνική στήριξη, ιδίως για την υγεία και την εκπαίδευση.

Όσον αφορά την τομεακή επικέντρωση συνολικά, η κυβέρνηση της Νικαράγουα στερείται σαφώς καθορισμένων μακροπρόθεσμων στρατηγικών που οδηγούν στο σχεδιασμό εκτενών τομεακών πολιτικών. Η συνεργασία με την ΕΕ απλώς περιλάμβανε την ανταπόκριση σε ειδικά αιτήματα της κυβέρνησης.

¹⁷ *Informe de la Cooperación Externa 2000*, Ministerio de Relaciones Exteriores, 2001

Δεδομένου ότι η Νικαράγουα είναι άκρως ευπρόσβλητη σε φυσικές καταστροφές, ήταν μία από τις χώρες επικέντρωσης της κοινοτικής βοήθειας έκτακτης ανάγκης που χρηματοδοτείται μέσω της ECHO. Η ECHO παρείχε επανειλημμένως ανθρωπιστική βοήθεια στη Νικαράγουα όπως με τον τυφώνα Mitch, την ξηρασία του θέρους του 2001 και τον τυφώνα Michelle. Επιπλέον, η ECHO χρηματοδοτεί από το 1998 δραστηριότητες ετοιμότητας σε περίπτωση καταστροφών μέσω του προγράμματος της «DIPECHO». Οι δραστηριότητες αυτές αποσκοπούν στη μείωση της ευπροσβλητότητας του πληθυσμού σε καταστροφές.

Πρέπει να αναφερθεί ιδιαίτερος το Περιφερειακό Πρόγραμμα για την Ανασυγκρότηση της Κεντρικής Αμερικής (ΠΠΑΚΑ). Το ΠΠΑΚΑ εγκρίθηκε με ειδική γραμμή του προϋπολογισμού προκειμένου να συνδράμει την ανασυγκρότηση των χωρών της Κεντρικής Αμερικής μετά τον τυφώνα Mitch (βλ. παράρτημα 10). Το εν λόγω πρόγραμμα της τάξης των 250 εκατ. ευρώ εστιάζεται σε τοπικές δραστηριότητες. Στην πραγματικότητα είναι λιγότερο ένα περιφερειακό πρόγραμμα, εφόσον οι χρηματοδοτούμενες ενέργειες έχουν ως βάση τη χώρα, παρά ένα πρόγραμμα χρηματοδότησης εθνικών προγραμμάτων στην περιοχή.

4.3 Αξιολόγηση της κοινοτικής συνεργασίας με τη Νικαράγουα

Στα τέλη του 1999/αρχές του 2000 πραγματοποιήθηκε εξωτερική αξιολόγηση της συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τη Νικαράγουα για την περίοδο 1988-97.

Η αξιολόγηση κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η κοινοτική συνεργασία συνέβαλε σημαντικά στην αποκατάσταση της ειρήνης σε ορισμένες περιοχές της χώρας που επλήγησαν σοβαρότερα από τον πόλεμο και στη μείωση της φτώχειας με την επίλυση ορισμένων κοινωνικών προβλημάτων που θίγουν τις φτωχότερες ομάδες σε ορισμένες περιοχές της χώρας.¹⁸ Ωστόσο, η αξιολόγηση τόνισε τον ανεπαρκή καθορισμό στρατηγικών κατευθυντήριων γραμμών της συνεργασίας και την πολλαπλότητα των μέσων. Αυτή η αποσπασματική προσέγγιση ήταν επιζήμια τόσο για την προβολή όσο και για την αποτελεσματικότητα των δραστηριοτήτων. Η έκθεση σημειώνει επίσης την περιορισμένη ικανότητα ορισμένων υπουργείων και δημόσιων οργανισμών όσον αφορά την υπεύθυνη διαχείριση των πόρων της συνεργασίας¹⁹ και τη διατήρηση της χρηματοδοτούμενης από την Ευρωπαϊκή Ένωση υποδομής και πέραν της διάρκειας του έργου.

Η μελέτη υποστηρίζει ότι τα τομεακά έργα της ΕΚ (εκπαίδευση, υγεία, δικαιοσύνη και άλλα) δεν ήταν επαρκώς κλίμακας ώστε να προωθήσουν τυχόν αλλαγές στην κυβερνητική πολιτική ή να επηρεάσουν τη συμπεριφορά των ενδιαφερόμενων οργανισμών και υπουργείων. Τα τελευταία θεωρήθηκαν πολύ «διοικητικά» και στερούμενα μακροπρόθεσμου οράματος. Ωστόσο, ο σύμβουλος εκτιμά ότι τα ζητήματα αυτά πρέπει να αντιμετωπιστούν με απλό τρόπο παρέχοντας μεγαλύτερη αυτονομία σε τοπικά έργα, πράγμα που η Επιτροπή θεωρεί πολύ περιορισμένη άποψη.

Γενικότερα, η αξιολόγηση κατέδειξε μη ευέλικτες διαδικασίες και ελέγχους, γεγονός που δεν επέτρεψε στην Επιτροπή να δώσει επαρκή προσοχή σε «ουσιαστικότερα καθήκοντα», όπως η προετοιμασία τομεακών στρατηγικών και η εκπόνηση και παρακολούθηση έργων/προγραμμάτων με τον κατάλληλο τρόπο. Η αξιολόγηση υπογράμμισε ειδικότερα τις δυσμενείς επιπτώσεις της «πίεσης από αναλήψεις υποχρεώσεων», πράγμα που δίνει προτεραιότητα στη λειτουργία έναντι της ποιότητας.

Η βασική σύσταση της αξιολόγησης ήταν να οργανωθεί η κοινοτική συνεργασία γύρω από τρία στρατηγικά καθήκοντα που συνδέονται βασικά με την προώθηση της τοπικής ανάπτυξης.

- **Προώθηση της τοπικής ανάπτυξης** με σκοπό την υποστήριξη της ενδογενούς οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης σε συγκεκριμένο τομέα, με ιδιαίτερη επικέντρωση στην

¹⁸ Έκθεση σύνθεσης, παρ. 4.2.4: «Διατυπώνοντας εύλογες εικασίες για όλα τα γενικά προγράμματα ανάπτυξης συνεκτιμούμενων όλων των μέσων, περίπου 50.000 οικογενειών της Νικαράγουα μπορούν να επωφεληθούν, ή επωφελούνται ήδη, από επαρκώς εντατική, συνεκτική και πλήρη βοήθεια. Από αυτό μπορεί να προκύψει ένας οικονομικός και κοινωνικός διαρκής αντίκτυπος και μία αυτόνομη διαδικασία ανάπτυξης. Ο ανωτέρω αριθμός αντιστοιχεί στο $\pm 25\%$ των οικογενειών που οι εθνικές αρχές θεωρούν στόχο προτεραιότητας και κατά προσέγγιση 10-15% του αγροτικού και αστικού φτωχού πληθυσμού της χώρας».

¹⁹ Έκθεση σύνθεσης, παρ.4.1.3: «Εκτιμώντας την ελάχιστη πιθανότητα οι κρατικοί οργανισμοί να διαθέτουν, βραχυπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα, τα μέσα διατήρησης και ανάπτυξης των βασικών και δραστηριοτήτων τους (και α fortiori αυτά των έργων με εξωτερική χρηματοδότηση), πρέπει να εξεταστεί η επικέντρωση των προσπαθειών σε τοπικό επίπεδο».

ενίσχυση της ικανότητας δήμων, τοπικών γραφείων κρατικών οργανισμών και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών.

- Χρησιμοποίηση της τομεακής πολιτικής επικέντρωσης για τη συμπλήρωση τοπικών δραστηριοτήτων ή τομέων στήριξης της κοινωνίας των πολιτών. Προτείνεται η χορήγηση, σε μικρή κλίμακα, τεχνικής βοήθειας σε υπουργεία και δημόσιους οργανισμούς αρμόδιους για τομεακές πολιτικές.
- Ανάπτυξη διατομεακής συνεργασίας με τον σύγχρονο τομέα.²⁰ Αυτό σημαίνει ευελιξία και χρήση των υφιστάμενων κοινοτικών οριζόντιων προγραμμάτων, όπως το “*Al-invest*”, το “*ALFA*”, ή το “*URBAL*”, με σκοπό την προώθηση του εμπορίου με την Ευρώπη και άλλες χώρες της Λατινικής Αμερικής.
- Η αξιολόγηση υπογράμμισε επίσης την ανάγκη συγκέντρωσης των διάφορων ενεργειών²¹ σε «οριζόντια προγράμματα».

Οι υπηρεσίες της Επιτροπής συμφωνούν με τα περισσότερα πορίσματα του συμβούλου. Ωστόσο, εκτιμούν ότι η αξιολόγηση τείνει να μειώσει τη σημασία του κεντρικού επιπέδου και είναι πολύ αρνητική ως προς την εκτίμηση των ικανοτήτων των υπουργείων και δημόσιων οργανισμών. Πράγματι, η Επιτροπή δαπανούσε συνήθως το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου της για την εκτέλεση ανομοιογενών βασικών δραστηριοτήτων. Οι εν λόγω δραστηριότητες είχαν σημαντική τοπική επιρροή, αλλά δεν κατέστη δυνατή η εξάπλωση αυτής της επιρροής σε ολόκληρη τη χώρα.

Οι υπηρεσίες της Επιτροπής πιστεύουν ότι η κλίμακα της συνεργασίας της με τη Νικαράγουα απαιτεί τη συμμετοχή και την επιρροή στο **σχεδιασμό αναπτυξιακών πολιτικών σε κεντρικό επίπεδο**. Το συμπέρασμα του συμβούλου ότι το τοπικό επίπεδο μπορεί να ενισχυθεί χωρίς να καταβληθούν προσπάθειες σε εθνικό επίπεδο συνάδει με την εκτίμηση του ότι είναι αναγκαία «η άσκηση επιρροής στην κυβερνητική πολιτική και στη συμπεριφορά των οργανισμών». Επιπλέον, το γεγονός ότι οι κρατικοί οργανισμοί δεν αναλαμβάνουν καμία ευθύνη καθιστά τις δραστηριότητες λιγότερο βιώσιμες.

Οι υπηρεσίες της Επιτροπής συμφωνούν επίσης με την άποψη ότι η συνιστώσα της **ενίσχυσης της ικανότητας** δεν ήταν επαρκής ώστε να συνδράμει την αρμόδια για την ανάπτυξη διοίκηση. Τα έργα εστιάζονταν περισσότερο σε υλικά επιτεύγματα παρά στη μεταφορά γνώσεων και τεχνολογίας.

Η εκτίμηση της Επιτροπής όσον αφορά την αξιολόγηση επιβεβαιώνεται από τα αποτελέσματα της αξιολόγησης της τομεακής πολιτικής. Ειδικότερα, η έκθεση IRAM για τον αγροτικό τομέα²² κατέληξε ότι, για τη δραστηριοποίηση σε κεντρικό κρατικό επίπεδο, τα βασικά στοιχεία ήταν :

- υποστήριξη του σχεδιασμού κατάλληλων πολιτικών σε κεντρικό επίπεδο και συνδρομή για την εφαρμογή τους (προσέγγιση εκ των άνω προς τα κάτω),
- παροχή στην κοινωνία των πολιτών, σε τοπικό και εθνικό επίπεδο, της στήριξης που απαιτείται για την ανάπτυξη της ικανότητάς της να διαδραματίσει ρόλο στην εθνική συμμετοχική διαδικασία (προσέγγιση εκ των κάτω προς τα άνω),
- Αυτό ασφαλώς απαιτεί μεγαλύτερη έμφαση στη θεσμική ανάπτυξη.

Στην τρέχουσα διαδικασία αξιολόγησης του κανονισμού ΑΛΑ, η Επιτροπή επιλέγει την Νικαράγουα ως περίπτωση χώρας προς μελέτη. Το σχέδιο έκθεσης ανέφερε ορισμένους προβληματισμούς σχετικά με τη συγκεκριμένη περίπτωση της Νικαράγουα:

- Προβληματική βιωσιμότητα των προγραμμάτων του κοινωνικού τομέα, διότι εκτελέστηκαν χωρίς να ληφθεί υπόψη η εθνική πολιτική.

²⁰Με τον όρο “*σύγχρονος τομέας*” οι αξιολογητές υποδηλώνουν ότι η συνεργασία με ομάδες, εταιρείες και οργανισμούς που έχουν αναλάβει τη διαχείριση επαρκούς επιπέδου ανάπτυξης και κατανόησης των κανόνων της οικονομίας της αγοράς πρέπει να θεωρείται ανεξάρτητη.

²¹ Το νέο πρόγραμμα “*@LIS*” που εφαρμόστηκε μετά την αξιολόγηση εμπίπτει επίσης σε αυτή την κατηγορία.

²² IRAM: *Πρόσβαση σε γαιοτεμάχια, Αγροτική δομή, Αγορά και προέλευση της φτώχειας στη Νικαράγουα, Συνεισφορά στον ορισμό της πολιτικής για τη συνεργασία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσον αφορά την αγροτική ανάπτυξη και τη στρατηγική για τη μείωση της φτώχειας. Αύγουστος 2001.*

- Η ιδιαίτερα παραδοσιακή προσέγγιση της τοπικής ανάπτυξης είχε μόνον επιφανειακή και βραχυπρόθεσμη συμβολή στην εξουδετέρωση της φτώχειας.
- Έλλειψη διαβουλεύσεων και συμμετοχής στη χάραξη πολιτικής και στον προσδιορισμό των στοιχείων του έργου σε διαβουλεύσεις, στην εποπτεία και στην αξιολόγηση.
- Ανεπαρκής συντονισμός μεταξύ των χορηγών βοήθειας, που οφείλεται εν μέρει στους ακόμη ανεπαρκείς εθνικούς φορείς.
- Ανεπάρκεια του χρονοδιαγράμματος ή του μηχανισμού εφαρμογής.

Το σχέδιο έκθεσης υπογραμμίζει την ανάγκη στροφής προς μια τομεακή προσέγγιση, καθιέρωσης διαφανούς και δυναμικού πολιτικού διαλόγου, και υιοθέτησης πιο ελαστικών προγραμμάτων. Τα εν λόγω πορίσματα επιβεβαιώνουν τη γνώμη της Επιτροπής που αναφέραμε παραπάνω στο παρόν κεφάλαιο.

4.4 Κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και άλλοι χορηγοί βοήθειας

4.4.1 Μηχανισμός συντονισμού

Δεν έχει ακόμη θεσμοποιηθεί στη Νικαράγουα συστηματικός και συνεπής συντονισμός μεταξύ των χορηγών βοήθειας. Εντούτοις, οι χορηγοί βοήθειας που αναπτύσσουν δραστηριότητα στη Νικαράγουα έχουν δημιουργήσει ορισμένα φόρουμ συντονισμού:

- τη Συμβουλευτική Ομάδα για τη Νικαράγουα,
- τη Συμβουλευτική Ομάδα της Στοκχόλμης που συστάθηκε τον Μάιο του 1999 προκειμένου να συνδράμει τη Νικαράγουα στη διαδικασία ανασυγκρότησης μετά τον τυφώνα Mitch. Στο πλαίσιο της, δημιουργήθηκε μία ομάδα παρακολούθησης προκειμένου να στηρίζει τη Νικαράγουα και άλλες χώρες της περιοχής στη διαδικασία ανασυγκρότησης μετά τον τυφώνα Mitch. Η Ομάδα αποτελείται από τη Γερμανία, τον Καναδά, την Ισπανία, τις ΗΠΑ, την Ιαπωνία και τη Σουηδία,
- την Ομάδα Χρηστής Διακυβέρνησης (ΟΧΔ),
- τις τέσσερις υποομάδες της ΟΧΔ για τη φτώχεια, τις εκλογές, το περιβάλλον και την αποκέντρωση,
- ορισμένα τομεακά φόρουμ συντονισμού, που καλύπτουν μεταξύ άλλων τη γεωργία και την αγροτική ανάπτυξη, τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και την υγεία,
- ένα ειδικό φόρουμ για χορηγούς βοήθειας που αναπτύσσουν δραστηριότητα στην Ακτή του Ατλαντικού.

Υπάρχει επίσης ειδικός συντονισμός στη Μανάγκουα για την προώθηση της συμπληρωματικότητας μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τακτικές συνεδριάσεις κατά την άσκηση της προεδρίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ας σημειωθεί ότι ορισμένοι χορηγοί βοήθειας εξέφρασαν την ανησυχία τους για τον σχετικά περιορισμένο ρόλο της κυβέρνησης στον συντονισμό της βοήθειας.

Η **συμμετοχή της Επιτροπής** στον μηχανισμό συντονισμού δεν είναι ανάλογη των δυνατοτήτων της. Δεδομένου ότι η διαδικασία αποκέντρωσης προγραμματίζεται να ξεκινήσει το 2000, η Αντιπροσωπεία θα επιταχύνει τη συμμετοχή της στις διάφορες ομάδες συντονισμού και διαπραγμάτευσης. Πρέπει να υπάρχει μεγαλύτερος συντονισμός και συμπληρωματικότητα με άλλους βασικούς χορηγούς βοήθειας, ιδίως τα κράτη μέλη και πολυμερείς χορηγούς βοήθειας.

4.4.2 Κράτη μέλη

Οι πίνακες του παραρτήματος VI δείχνουν τη σχετική σημασία της συνεργασίας που παρείχαν τα κράτη μέλη. Το 1999 η συνεργασία με την ΕΕ ανήλθε σε 261 εκατ. δολ. ΗΠΑ. Οι μεγαλύτεροι χορηγοί βοήθειας της ΕΕ είναι η Σουηδία, η Δανία, η Γερμανία, η Ισπανία, οι Κάτω Χώρες και η Φινλανδία. Η ΕΕ παρέχει τη μεγαλύτερη καθαρή συνεισφορά στη Νικαράγουα.

Οι συνεισφορές αυτές επικεντρώνονται βασικά στην βοήθεια έκτακτης ανάγκης και τους κοινωνικούς τομείς.

4.4.3 Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ)

Δεν υπήρξαν δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων στη Νικαράγουα πρόσφατα. Όπως και σε άλλες χώρες της Κεντρικής Αμερικής, οι ίδιοι πόροι της ΕΤΕπ δύνανται να χρησιμοποιηθούν για χρηματοδότηση έργων του ιδιωτικού τομέα με ευρωπαϊκά κεφάλαια. Προς το παρόν δεν προγραμματίζονται παρεμβάσεις τέτοιου είδους στη Νικαράγουα.

4.4.4 Άλλοι χορηγοί βοήθειας

Το παράρτημα VI δείχνει τη σχετική σημασία των χορηγών βοήθειας που συνεργάζονται με τη Νικαράγουα. Εκτός από την ΕΕ, οι βασικές πηγές μη επιστρεπτέων ενισχύσεων είναι η Ιαπωνία και οι ΗΠΑ, με τη Διεθνή Τράπεζα, η Διαμερικανική Τράπεζα Ανάπτυξης, και η Ταϊβάν που βρίσκονται επικεφαλής του καταλόγου των δανειστών.

4.4.5 Τομεακή ανάλυση της βοήθειας

Προκαταρκτική ανάλυση της ΕΒΑ κατά τομέα την περίοδο 1997-2000 δείχνει ότι το 35% των εκταμιεύσεων προορίζονταν για τους κοινωνικούς τομείς. Ο παραγωγικός τομέας και η οικονομική υποδομή εκάστου αντιπροσωπεύουν γύρω στο 23% και 17% του συνόλου. Η οικονομική συνεργασία αντιστοιχεί στο 19% του συνόλου.

Καίτοι η οικονομική ανάπτυξη αποτελεί τη βάση της στρατηγικής για τη μείωση της φτώχειας της Νικαράγουα, η βοήθεια τείνει στην επικέντρωση στην κοινωνική υποδομή παρά σε παραγωγικές δραστηριότητες (που μπορούν να εξασφαλίζουν εισόδημα σε φτωχούς). Παρά το βασικό επίκεντρο της στρατηγικής, οι αγροτικές δραστηριότητες αντιστοιχούν μόλις στο 1,4% της συνολικής ΕΒΑ και οι μεταφορές και επικοινωνίες στο 12,7%. Εν προκειμένω φαίνεται να υπάρχει αντίφαση μεταξύ της τομεακής ανάλυσης της βοήθειας και της στρατηγικής για τη μείωση της φτώχειας της Νικαράγουα, στην οποία η γεωργία θα διαδραματίσει κεντρικό ρόλο.

5. Η ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

5.1 Στρατηγική της κοινοτικής συνεργασίας

Βασισμένη στο παρελθόν στην ανάγκη για επανεδραίωση της ειρήνης και της δημοκρατίας σε ένα πλαίσιο μετά τη σύγκρουση, η κοινοτική συνεργασία έχει σήμερα μεταστραφεί προς μία στρατηγική βασισμένη στην καταπολέμηση της φτώχειας. Η θέση της κοινοτικής στρατηγικής στη στρατηγική της Νικαράγουα (κυριότητα) εκφράστηκε στο ΕΣΜΦ και τα σχετικά έγγραφα αποτελεί τη συνεισφορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πρόγραμμα της Νικαράγουα για την καταπολέμηση της φτώχειας.

Η ανάλυση δείχνει τη σημασία της υποστήριξης κατάλληλων τομεακών πολιτικών προκειμένου ο **ισχυρός συντονισμός** μεταξύ χορηγών βοήθειας να επηρεάσει τη διαρθρωτική αλλαγή. Η κυριότητα θα είναι ένα από τα βασικά στοιχεία του σημείου λήψης απόφασης για οποιαδήποτε χρηματοδότηση. Συνεπώς η Επιτροπή θα συμμετέχει ενεργά σε **διαλόγους** σε κάθε τομέα επικέντρωσης και θα βελτιώσει τον συντονισμό της με άλλους χορηγούς βοήθειας.

Η ανάγκη αυτή είναι επίσης σημαντική για το ΠΠΑΚΑ που θα ενσωματωθεί προοδευτικά εντός της συνήθους συνεργασίας για το διάλογο όπως κάθε άλλη δραστηριότητα.

Σύμφωνα με τις αρχές του προγραμματισμού, η κοινοτική στρατηγική ανταπόκρισης βασίζεται σε τρεις βασικούς τομείς, που συμπληρώνονται από τέσσερα διατομεακά ζητήματα (βλ. κεφάλαιο 6).

Οι τομείς επικέντρωσης είναι:

- κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη στην ύπαιθρο,
- επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο, και ιδίως στην εκπαίδευση,
- στήριξη της χρηστής διακυβέρνησης και της εδραίωσης της δημοκρατίας.

Η συγκεκριμένη στρατηγική και το προσεχές ενδεικτικό πρόγραμμα θα αποσαφηνίσουν και θα εστιάσουν τις προγραμματισμένες παρεμβάσεις και θα χρησιμεύσουν ως έγγραφο αναφοράς για το σύνολο της συνεργασίας της ΕΕ με τη Νικαράγουα.

5.1.1 Κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη της υπαίθρου

Ορισμένοι παράγοντες οδήγησαν την ΕΚ να επιλέξει τον αγροτικό τομέα εν γένει, και τις γεωργικές πολιτικές ειδικότερα, ως τον πρώτο και βασικό τομέα επικέντρωσης:

- Η στρατηγική για τη μείωση της φτώχειας της Νικαράγουα βασίζεται ευρέως στη γεωργική και αγροτική ανάπτυξη και στην άνοδο των εξαγωγών, στην οποία ο γεωργικός και αγροτοβιομηχανικός τομέας αντιπροσωπεύει το 67%. Ο αγροτικός τομέας, και ειδικότερα οι γεωργικές δραστηριότητες, παρουσιάζουν υψηλή συγκέντρωση φτώχειας.
- Με την πάροδο των ετών η ΕΚ απόκτησε σημαντική εμπειρία στον τομέα.
- Οι συνεισφορές των χορηγών βοήθειας δεν είναι ανάλογες της σημασίας του τομέα στη στρατηγική της χώρας.
- Υπάρχουν πολλά ζητήματα που συνδέονται στενά με βελτιώσεις στον γεωργικό τομέα (επισιτιστική ασφάλεια, ζημιές από φυσικές καταστροφές, κλπ).

Επιπλέον, παρά την αναζωογόνησή του από το 1994, πρόσφατα ο τομέας επλήγη σοβαρά από την κατάρρευση των τιμών των εξαγωγίμων προϊόντων, ιδίως του καφέ, και την επισιτιστική ασφάλεια που επιδεινώθηκε με την ξηρασία του 2001. Η ανταπόκριση της Επιτροπής στη στρατηγική της Νικαράγουα βασίζεται σε δύο τύπους παρέμβασης:

- στήριξη της αγροτικής πολιτικής (τοπική ανάπτυξη), ιδίως της γεωργίας, όπου καθίσταται εφικτό με επικέντρωση της δημοσιονομικής στήριξης σε περιορισμένο αριθμό στόχων,
- τοπική δράση για την προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης του αγροτικού πληθυσμού στις φτωχότερες περιοχές της χώρας μέσω τοπικών κοινοτήτων, δήμων και ΜΚΟ.

Κατ' εκτίμηση ποσό 118 εκατ. ευρώ μπορεί να δαπανηθεί στον συγκεκριμένο τομέα προερχόμενο από τις γραμμές του προϋπολογισμού «τεχνική και χρηματοδοτική βοήθεια». Εκτός από τα κονδύλια αυτά, οι πόροι μπορούν να χορηγηθούν βάσει των γραμμών του προϋπολογισμού για την «επισιτιστική ασφάλεια» (πράγματι 15 εκατ. ευρώ έχουν ήδη δεσμευτεί για το 2002). Για τοπικές δραστηριότητες προορίζεται κατ' εκτίμηση το 20% αυτού του ενδεικτικού προϋπολογισμού.

Α) Αγροτική τομεακή πολιτική

Καίτοι υπάρχει συγκεκριμένη επικέντρωση στην τοπική ανάπτυξη, είναι επίσης σημαντικό να αναληφθούν δραστηριότητες σε κεντρικό επίπεδο, με την παροχή θεσμικής στήριξης για τις αρμόδιες αρχές. Χωρίς μία τέτοια δράση, η τοπική ανάπτυξη δεν θα επιφέρει τα μέγιστα αποτελέσματα.

Αρχικά η ΕΚ θα συνδράμει την κυβέρνηση να βελτιώσει τομεακές πτυχές της αγροτικής πολιτικής. Μία μελέτη βασισμένη σε προηγούμενη ανάλυση και στο ΕΣΜΦ θα προετοιμάσει το έδαφος για δημοσιονομική στήριξη. Υπογραμμίζεται ότι η εθνική στρατηγική πρέπει να αναλύσει την κατάσταση της γεωργίας (υπό την ευρεία έννοια) διεξοδικότερα. Καίτοι αυτός ο τομέας καλύπτει το ήμισυ του εργαζόμενου πληθυσμού και υψηλότερο ποσοστό των φτωχών από οποιονδήποτε άλλον οικονομικό τομέα, η ανάλυση εξακολουθεί να φαίνεται επιφανειακή.

Πρέπει να προσληφθεί αρμόδια τεχνική βοήθεια για να συνδράμει την εφαρμογή αυτής της τομεακής πολιτικής. Σε συντονισμό με τους βασικούς χορηγούς βοήθειας, η συγκεκριμένη τεχνική βοήθεια περιλαμβάνει θεσμική στήριξη όχι μόνο στο υπουργείο γεωργίας αλλά και στην κυβέρνηση και άλλους οργανισμούς.

Ο στόχος της τομεακής πολιτικής θα είναι να ενεργήσει ως καταλύτης στην τοπική ανάπτυξη. Με άλλα λόγια, η τομεακή πολιτική θα στηρίξει την ανάπτυξη σε ολόκληρη την επικράτεια σε αντίθεση με τα έργα τοπικής ανάπτυξης που έχουν περιορισμένο γεωγραφικό πεδίο.

Τα μέτρα στον αγροτικό τομέα θα εστιαστούν στη στήριξη ενιαίας νέας εθνικής πολιτικής με στόχους. Η πολιτική αυτή θα εξετάσει την ανάγκη για γεωργική μεταρρύθμιση προκειμένου:

- να εξασφαλίσει την επισιτιστική ασφάλεια,
- να δημιουργήσει ένα περιβάλλον λιγότερο ευαίσθητο στους όρους του εμπορίου αναπτύσσοντας καλύτερη διαχείριση των κινδύνων,

- να αντιμετωπίσει την κρίσιμη περιβαλλοντική κατάσταση πολλών νομών ως αποτέλεσμα ακατάλληλης διαχείρισης των πόρων,
- να προωθήσει την ανταγωνιστικότητα και να μειώσει το κόστος παραγωγής,
- να ενισχύσει τις οργανώσεις παραγωγών,
- να βελτιώσει τους αγροτικούς συντελεστές και τις αγορές εμπορευμάτων,
- να ενισχύσει την πολιτική αποκέντρωσης,
- να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα των κρατικών δαπανών και του φορολογικού συστήματος στο γεωργικό τομέα,
- να έχει ως επίκεντρο την αειφορία (περισσότερο εντατικές καλλιέργειες),
- να αφορά ολόκληρο τον αγροτικό πληθυσμό, συμπεριλαμβανομένων των φτωχότερων.

Τα αποτελέσματα αυτής της μελέτης μπορούν να συμπεριληφθούν στην επανεξέταση του εγγράφου στρατηγικής και να γίνουν αποδεκτά από όλους τους χορηγούς βοήθειας που συμμετέχουν στον γεωργικό τομέα προκειμένου να προετοιμαστεί ένας πίνακας και δείκτες παρέμβασης.

Ας σημειωθεί ότι καίτοι το ΕΣΜΦ αναλύει διεξοδικά τα αγροτικά και γεωργικά προβλήματα, το συγκεκριμένο τμήμα της εθνικής στρατηγικής²³ πρέπει να ενισχυθεί περαιτέρω ώστε να είναι ευρύτερο.

Στα τέλη του 2001, αναλήφθηκαν πρωτοβουλίες με τη διοίκηση και άλλους χορηγούς βοήθειας προκειμένου να επιταχυνθεί η δημιουργία ενός πλαισίου πολιτικής στον αγροτικό τομέα. Η Επιτροπή θα συμμετάσχει ενεργά σε αυτές τις πρωτοβουλίες.

Β) Παρέμβαση σε τοπικό επίπεδο

Προτείνεται να επιδιωχθεί η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της υπαίθρου βάσει ολοκληρωμένης προσέγγισης που αποσκοπεί πρωτίστως στην αύξηση της ικανότητας των τοπικών οργανισμών και τοπικών φορέων που θα προσφέρουν το δυναμικό τους για την προώθηση και διευκόλυνση της ανάπτυξης. Οι περισσότερες προς χρηματοδότηση ενέργειες στον συγκεκριμένο υποτομέα ακολουθούνται από την προηγούμενη στρατηγική αγροτικής ανάπτυξης δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση στη χρησιμοποίηση των ΜΚΟ ως φορέων εφαρμογής.

Εν προκειμένω δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στον εκσυγχρονισμό των διαδικασιών καλλιέργειας και παραγωγής και στην προώθηση οικονομικών δραστηριοτήτων εκτός των γεωργικών στην ύπαιθρο. Άλλοι ειδικοί στόχοι είναι η ανάπτυξη οικονομικής και κοινωνικής υποδομής στην ύπαιθρο και η συνεισφορά στην οργάνωση της γαιοκτησίας.

Στο συγκεκριμένο τομέα, δίνεται ιδιαίτερη προσοχή:

- στην αποκέντρωση,
- σε ζητήματα ισότητας των φύλων,
- στην εκπαίδευση,
- στη γαιοκτησία (νομικά προβλήματα: οροθέτηση, εγκατάσταση, κατάρτιση κτηματολογίου και μητρώο μεταγραφών υποθηκοφυλακείου) και χρήση της γης,
- στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης.

Πρέπει να τονιστεί ότι οι δραστηριότητες αυτές θα επιτύχουν όλους τους στόχους τους υπό την προϋπόθεση σημαντικής μεταρρύθμισης της εθνικής γεωργικής πολιτικής. Αυτό σημαίνει ότι τυχόν δραστηριότητες στον συγκεκριμένο τομέα παρέμβασης πρέπει να είναι σύμφωνες και συμπληρωματικές των δραστηριοτήτων που αναλαμβάνει η Επιτροπή στον τομέα της στήριξης της αγροτικής πολιτικής.

²³ Στην κοινή αξιολόγηση εμπειρογνομόνων από το ΔΝΤ και τη Διεθνή Τράπεζα τονίζεται ότι «Υπάρχουν ορισμένα κενά στο προτεινόμενο σύστημα δεικτών»²³. Υποστηρίζεται επίσης ότι «το ΕΣΜΦ δίνει έμφαση στην ανάγκη αντιμετώπισης της κοινωνικής ισότητας, αλλά δεν χαράσσει σαφή γραμμή στρατηγικής για την προσέγγιση ευπρόσβλητων και επισφαλών ομάδων». Προστίθεται ότι το έγγραφο πρέπει να «χρησιμοποιηθεί ως πλαίσιο προετοιμασίας τομεακών σχεδίων για το εθνικό πρόγραμμα επενδύσεων».

Η χρηματοδότηση μπορεί να προέρχεται από άμεση χρηματοδότηση αλλά και από τη χρησιμοποίηση μέρους της δημοσιονομικής στήριξης που παρέχεται για την αγροτική πολιτική σε περίπτωση στοχοθετημένης στήριξης στον προϋπολογισμό επενδύσεων.

Γ). Συνάφεια με το Μνημόνιο Συμφωνίας

Οι δραστηριότητες που προγραμματίζονται στον συγκεκριμένο τομέα αντιστοιχούν:

- στη συνιστώσα αριθ. 1 («*Τοπική ανάπτυξη σε αγροτικό περιβάλλον*») του ΜΣ που υπογράφηκε με την κυβέρνηση της Νικαράγουα τον Μάρτιο του 2001,
- στη συνιστώσα αριθ. 2 («*Στήριξη του σχεδιασμού της χρήσης αγροτεμαχίων*») του ΜΣ,
- σε τμήμα της συνιστώσας αριθ. 3 («*εκπαίδευση*») του ΜΣ,
- σε ενέργειες από άλλες γραμμές του προϋπολογισμού όπως επισιτιστική ασφάλεια, αποκεντρωμένη συνεργασία, τροπικά δάση.

Η Επιτροπή θα συμμετάσχει ενεργά στην εθνική συζήτηση για την αγροτική πολιτική. Ειδικότερα, το μέρος Α της κοινοτικής παρέμβασης θα θεωρηθεί ως το χρηματοοικονομικό συνακόλουθο αυτής της συμμετοχής στην εθνική συζήτηση.

5.1.2 Επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο, ιδίως στον τομέα της εκπαίδευσης

Το ανθρώπινο κεφάλαιο είναι ο δεύτερος τομέας επικέντρωσης της κοινοτικής ανταπόκρισης στην κυβερνητική στρατηγική, καθώς αποτελεί τον δεύτερο πυλώνα του ΕΣΜΦ. Η ΕΚ απόκτησε εμπειρία στον τομέα της εκπαίδευσης από προηγούμενα έργα και το Περιφερειακό Πρόγραμμα Αποκατάστασης και Ανασυγκρότησης της Κεντρικής Αμερικής (ΠΠΑΑΚΑ).

Υπάρχει ποσοτική και ποιοτική έλλειψη εκπαίδευσης σε όλα τα επίπεδα. Ορισμένοι χορηγοί βοήθειας αναπτύσσουν ήδη δραστηριότητα στον τομέα της εκπαίδευσης (ως επί το πλείστον στη βασική εκπαίδευση), αλλά η ΕΚ διαθέτει ικανοποιητική εμπειρία τόσο για τη βασική εκπαίδευση όσο και την επαγγελματική κατάρτιση, όπου οι ανάγκες είναι μεγάλες και τα έργα σποραδικά.

Πρέπει να υλοποιηθούν ενέργειες στο πλαίσιο του «*Εθνικού προγράμματος εκπαίδευσης 2001-2015*» με εμφανή τομεακή προσέγγιση. Η δράση θα συνδεθεί με τον ιδιωτικό τομέα και τις ανάγκες του, προπάντων όσον αφορά την επαγγελματική κατάρτιση.

Από κοινού με άλλους χορηγούς βοήθειας, ιδίως κράτη μέλη, η Επιτροπή θα υποστηρίξει την εκπαιδευτική τομεακή πολιτική της Νικαράγουα στο πλαίσιο του ΕΣΜΦ. Εκτός αυτού, ορισμένες ενέργειες προγραμματίζονται ήδη στο πλαίσιο του ΠΠΑΑΚΑ.

Τα προβλήματα εκπαίδευσης είναι εντονότερα στην ύπαιθρο. Ως εκ τούτου προτείνεται τα αγροτικά έργα που προγραμματίζονται στον πρώτο τομέα επικέντρωσης να συμπεριλάβουν την εκπαίδευση ως συνιστώσα της τοπικής ανάπτυξης.

Πρακτικά, οι ενέργειες στον συγκεκριμένο τομέα εμπίπτουν στο σχετικό με τη Νικαράγουα υποπρόγραμμα του Περιφερειακού Προγράμματος Αποκατάστασης και Ανασυγκρότησης της Κεντρικής Αμερικής (ΠΠΑΑΚΑ) και σε τμήμα της συνιστώσας αριθ. 3 («*Στήριξη του εκπαιδευτικού τομέα*») του ΜΣ.

Η τομεακή προσέγγιση αποτελεί τη βάση της παρέμβασης. Στο πλαίσιο αυτής της τομεακής προσέγγισης, ένα δεύτερο στάδιο των υφιστάμενων έργων μπορεί να εξασφαλιστεί σε περίπτωση θετικής αξιολόγησης και κοινής εκτίμησης των δυνατοτήτων της από την Επιτροπή, κατά περίπτωση. Τα δεύτερα στάδια μπορούν να προέλθουν από προγράμματα στο πλαίσιο της τομεακής προσέγγισης.

Ο τομέας μπορεί να τύχει κατ' εκτίμηση συνολικού ποσού 40 εκατ. ευρώ συν τον προϋπολογισμό που χορηγείται από το ΠΠΑΑΚΑ και φθάνει τα 19,5 εκατ. ευρώ.

5.1.3 Στήριξη της χρηστής διακυβέρνησης και της εδραίωσης της δημοκρατίας

Η χρηστή διακυβέρνηση είναι ο τέταρτος πυλώνας του ΕΣΜΦ. Υπάρχει συναίνεση σχετικά με την ενδυνάμωση αυτού του μέρους της εθνικής στρατηγικής. Έχουν εκφραστεί ανησυχίες, όσον αφορά την εκτίμηση του ΕΣΜΦ, όχι μόνο από το ΔΝΤ και τη Διεθνή Τράπεζα αλλά και από άλλους

χορηγούς βοήθειας, μεταξύ αυτών η Ευρωπαϊκή Ένωση. Η νέα κυβέρνηση που ασκεί καθήκοντα από τον Ιανουάριο του 2002 έχει ορίσει την καταπολέμηση της διαφθοράς και τη χρηστή διακυβέρνηση ως υψηλή προτεραιότητα για τα επόμενα έτη.

Η ΕΕ θα αναλάβει διάφορους τύπους δράσης προκειμένου να θέσει τις βάσεις για την αειφόρο οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη:

- Εδραίωση της δημοκρατίας.
- Στήριξη της παρακολούθησης του ΕΣΜΦ.
- Ενίσχυση της χρηστής διακυβέρνησης (κατάρτιση υπαλλήλων και βελτίωση των κρατικών προμηθειών).
- Εδραίωση του διαχωρισμού των εξουσιών.
- Στήριξη της παρακολούθησης του ΕΣΜΦ.

Η δράση στον συγκεκριμένο τομέα αντιστοιχεί στη συνιστώσα αριθ. 4 (στήριξη της διακυβέρνησης και της ασφάλειας των πολιτών) του ΜΣ, για την οποία προορίζεται κατ' εκτίμηση ποσό 21 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων 5 εκατ. ευρώ δεσμεύτηκαν για ένα έργο ενίσχυσης της δημόσιας διοίκησης το 2000.

5.1.4 Συμμετοχή στην πρωτοβουλία ΥΧΦΧ

Όπως τονίστηκε προηγουμένως, η βελτίωση του μακροοικονομικού πλαισίου είναι ουσιαστική για τη χώρα. Η στρατηγική δεν περιλαμβάνει μακροοικονομική στήριξη καθαυτή. Ωστόσο, η ΕΚ και άλλοι χορηγοί βοήθειας (κυρίως η Διεθνής Τράπεζα/ΔΝΤ) θα συμβάλλουν στη μείωση του χρέους με τη χορήγηση ή την ανακατανομή περιφερειακών κονδυλίων.

5.1.5 Στρατηγική ανταπόκρισης σε τομείς εκτός των τομέων επικέντρωσης

Οι τομείς εκτός των τομέων επικέντρωσης καλύπτουν διάφορα ζητήματα, ορισμένα των οποίων είναι σημαντικότερα από άλλα. Αξίζει να αναφερθούν οι ακόλουθοι τομείς :

Α) Οικονομική συνεργασία (σχετικά με την επόμενη θέση).

Για θέματα προσανατολισμένα προς το εμπόριο, προκειμένου να καταστεί δυνατή η αποτελεσματική εξαγωγή των προϊόντων της στην αγορά της ΕΕ, απαιτείται τεχνική βοήθεια ώστε τα προϊόντα της Νικαράγουα να πληρούν τους υγειονομικούς και τεχνικούς κανόνες της ΕΕ και να καταστεί δυνατή η εφαρμογή των υφιστάμενων δεσμεύσεων στο πλαίσιο του ΠΟΕ. Έχει συσταθεί Ομάδα Εργασίας για τις οικονομικές και εμπορικές σχέσεις μεταξύ της ΕΕ και της Κεντρικής Αμερικής. Προτάσεις της εν λόγω Ομάδας μπορούν να χρηματοδοτηθούν μέσω της οικονομικής συνεργασίας.

Επιπλέον, στην υπουργική διάσκεψη του ΠΟΕ όπου παρουσιάζεται το Πρόγραμμα δράσης για την ανάπτυξη Doha συμφωνήθηκε η παροχή σχετικής με το εμπόριο τεχνικής βοήθειας ως κεντρική συνιστώσα των διαπραγματεύσεων βάσει του προγράμματος δράσης.

Ειδικότερα, η ΕΚ μπορεί να στηρίξει επίσης τη Νικαράγουα στις προσπάθειες που καταβάλλει προκειμένου:

- να δημιουργήσει το νομοθετικό, θεσμικό και κανονιστικό δυναμικό για την υλοποίηση και εφαρμογή των υφιστάμενων δεσμεύσεων της με τον ΠΟΕ,
- να δημιουργήσει ικανότητα σε τομείς διευκόλυνσης των συναλλαγών,
- να βελτιώσει το πλαίσιο της εσωτερικής πολιτικής για τον ανταγωνισμό,
- να συνδράμει την ανάλυση δασμολογικών και μη δασμολογικών προτεραιοτήτων και αναγκών ,
- να αυξήσει την ικανότητα συμμετοχής της στις διαπραγματεύσεις.

Β) Εθνικές συνεισφορές σε περιφερειακά έργα

Όπως αναφέρθηκε στην παράγραφο 3.2, η Νικαράγουα θα έχει μεγαλύτερη δυσκολία να μειώσει τα τρέχοντα επίπεδα φτώχειας εάν δεν αναλάβει κατάλληλη διαδικασία περιφερειακής οικονομικής ολοκλήρωσης. Θα εκπονηθεί επίσης μία υποπεριφερειακή στρατηγική.

Η περιφερειακή συνεργασία με την Κεντρική Αμερική αποτελεί θεμελιώδες συμπλήρωμα των τριών προσδιορισθέντων τομέων. Τον Μάρτιο του 2001, υπογράφηκε ένα περιφερειακό Μνημόνιο Συνεργασίας. Δεσμεύει ενδεικτικό ποσό της τάξης των 74,5 εκατ. ευρώ για ενιαία προγράμματα ολοκλήρωσης για την περίοδο 2000-2006. Σκοπός του είναι να προωθήσει την οικονομική ανάπτυξη και να μειώσει τη φτώχεια μέσω της οικονομικής, πολιτικής και κοινωνικής ολοκλήρωσης της Κεντρικής Αμερικής, με έμφαση σε τρεις τομείς :

- στήριξη της οικονομικής ολοκλήρωσης και εκπόνηση κοινών πολιτικών όπου η περιφερειακή προσέγγιση προσφέρει προστιθέμενη αξία στην εθνική επεξεργασία,
- εδραίωση των θεσμών της Κεντρικής Αμερικής και της απόδοσής τους,
- ενίσχυση του ρόλου της κοινωνίας των πολιτών στη διαδικασία ολοκλήρωσης και εισαγωγή ενός ανταγωνιστικότερου περιβάλλοντος.

Γ) Ενέργειες για την παρακολούθηση της παρούσας στρατηγικής και την προετοιμασία της επόμενης

5.1.6 Άλλες γραμμές του προϋπολογισμού

- Ενέργειες σχετικές με το HIV/AIDS,
- Ενέργειες σχετικές με τις νάρκες ξηράς,
- Τροπικά δάση,
- Περιβάλλον,
- Ανθρωπιστική βοήθεια ECHO,
- Πρόγραμμα ετοιμότητας για περιπτώσεις καταστροφών της ECHO, DIPECHO
- ...

Αυτές οι γραμμές του προϋπολογισμού έχουν τους δικούς τους τρόπους προγραμματισμού με ειδικούς στόχους. Στο μέγιστο δυνατό βαθμό οι δραστηριότητες των προγραμμάτων θα προσπαθούν να συμφωνούν και να ενισχύουν την παρούσα στρατηγική.

Οι παρεμβάσεις αυτές μπορούν να συμπληρωθούν ενδεχομένως από συμπληρωματικά κονδύλια που προέρχονται από τομείς εκτός των τομέων επικέντρωσης.

5.2 Ζητήματα εφαρμογής

Ορισμένες πτυχές της εφαρμογής συνδέονται σαφώς με τη στρατηγική. Ο αριθμός των τομέων παρέμβασης είναι χαμηλότερος απ' ό,τι στο παρελθόν. Πράγματι, οι δύο συνιστώσες αντιστοιχούν στο 80% των πόρων που ορίζονται στο ΜΣ.

Τα επιχειρησιακά κριτήρια που καθοδηγούν την κοινοτική συνεργασία στη Νικαράγουα είναι τα εξής:

- Η προτίμηση των τομεακών προγραμμάτων έναντι των έργων θα επιφέρει μεγαλύτερη αειφορία. Αυτό σημαίνει ότι η Επιτροπή, και ιδίως η Αντιπροσωπεία, θα συμμετέχει ενεργά σε συνεδριάσεις συντονισμού με την κυβέρνηση, άλλους χορηγούς βοήθειας και την κοινωνία των πολιτών.
- Θα πρέπει να δοθεί έμφαση στην καλή ποιότητα όσον αφορά τον προσδιορισμό των στοιχείων και την κατάρτιση των προγραμμάτων, με καλύτερο συντονισμό με τα κράτη μέλη και άλλους χορηγούς βοήθειας (συμπεριλαμβανομένων, ει δυνατόν, των μεικτών αποστολών, κοινών προγραμμάτων, της αλληλεπίδρασης με άλλους χορηγούς βοήθειας κατά την αξιολόγηση κάθε τομέα ξεχωριστά και της κατάρτισης νέων προγραμμάτων).
- Απαιτούνται περισσότερες διαβουλεύσεις μεταξύ των υπηρεσιών της Επιτροπής, καθώς και με τις εθνικές διοικήσεις και την κοινωνία των πολιτών κατά την κατάρτιση των

προγραμμάτων, ιδίως όταν υπάρχει ισχυρή δέσμευση για τη μεταστροφή της συνεργασίας προς την τομεακή στήριξη.

- Το παραδοσιακό σύστημα των συνδιευθυντών μπορεί να ενδείκνυται για έργα αλλά όχι πάντα για προγράμματα και ιδίως τομεακά προγράμματα, ειδικότερα με άλλους μηχανισμούς χρηματοδότησης, πχ δημοσιονομική στήριξη ή συγχρηματοδότηση με άλλους χορηγούς βοήθειας.
- Προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι η κοινοτική συνεργασία ενσωματώνεται πλήρως στο ΕΣΜΦ, κάθε νέο πρόγραμμα θα εξετάζεται εκ των προτέρων με την SREC²⁴ και την SETEC²⁵, και πιθανόν θα υποβάλλεται προς έγκριση στην CONPES²⁶. Θα πραγματοποιείται, οσάκις απαιτείται, στενή συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών.
- Θα δίνεται προσοχή στην Επανεξέταση Δημόσιων Δαπανών προκειμένου η κυβέρνηση να τυγχάνει βοήθειας για τη βελτίωση της διαχείρισης του προϋπολογισμού.

Κάθε χρηματοδοτούμενο έργο ή πρόγραμμα πρέπει, ασφαλώς, να είναι σύμφωνο με το ΕΣΜΦ, τη συγκεκριμένη στρατηγική και τις περιφερειακές στρατηγικές. Όσον αφορά τη συγχρηματοδότηση με ΜΚΟ, θα δίνεται προτεραιότητα σε έργα που είναι σύμφωνα, ή συμπληρωματικά, με τη στρατηγική αυτή και το ΕΣΜΦ.

Για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα κατά την εκπόνηση τομεακών πολιτικών (τομέας κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης στην ύπαιθρο και τομέας της εκπαίδευσης), η ΕΚ θα προσπαθήσει να παρεμβαίνει παρέχοντας στοχοθετημένη ή μη στοχοθετημένη δημοσιονομική στήριξη²⁷ (που μπορεί να περιλαμβάνει παρεμβάσεις σε τρέχουσες δαπάνες) ανάλογα με την εκτίμηση της κατάστασης που έχει συμφωνηθεί μεταξύ των υπηρεσιών της Επιτροπής που είναι αρμόδιες για τον προγραμματισμό και την εφαρμογή. Σε περίπτωση εκτιμώμενης αδυναμίας στην εφαρμογή μιας δημοσιονομικής στήριξης, η Επιτροπή θα παρέχει τεχνική βοήθεια για την ενίσχυση της ικανότητας προκειμένου να ενισχυθεί η επεξεργασία και η εκτέλεση του εθνικού προϋπολογισμού' αυτό μπορεί να οδηγήσει στην εφαρμογή δημοσιονομικής στήριξης σε επόμενο στάδιο. Στην περίπτωση αυτή η τομεακή προσέγγιση θα συνεχιστεί αλλά η δημοσιονομική προσέγγιση θα αντικατασταθεί από μία προσέγγιση στοχοθετημένης χρηματοδότησης εκτός του εθνικού προϋπολογισμού, αλλά ακόμα στο πλαίσιο ενός διαλόγου με τις εθνικές αρχές και την κοινωνία των πολιτών.

5.3 Συνοχή με άλλες κοινοτικές πολιτικές

Ανάλυση των πολιτικών της Επιτροπής και του πιθανού αντίκτυπού τους στη Νικαράγουα δείχνει ότι οι πλέον συναφείς πολιτικές και ιδίως για το εμπόριο, τη γεωργία, την υγεία και την ασφάλεια των καταναλωτών, την εσωτερική αγορά, τον ανταγωνισμό, τη δικαιοσύνη, την κοινωνία της πληροφορίας, την έρευνα, την πρόληψη των συγκρούσεων (βλ. παράρτημα 9) είναι συνεκτικές και σύμφωνες με την παρούσα στρατηγική. Ωστόσο, είναι σημαντικό να υπογραμμιστούν κάποια ζητήματα σχετικά με διάφορες πτυχές εφαρμογής, για τις οποίες ανώτεροι κρατικοί λειτουργοί της Νικαράγουα έχουν εκφράσει ορισμένες ανησυχίες:

- Συνιστώσα για τα ναρκωτικά του ΣΓΠ που λόγω της περιορισμένης διάρκειάς της ενεργεί ως εμπόδιο για μακροπρόθεσμες επενδύσεις στους συγκεκριμένους τομείς.
- Πολιτική προστασίας των καταναλωτών όσον αφορά υγειονομικούς και φυτοϋγειονομικούς ελέγχους.

6. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Το Ενδεικτικό Πρόγραμμα βασίζεται στη στρατηγική. Εκπονήθηκε ως σειρά παρατηρήσεων που σκιαγραφούν το πλαίσιο παρέμβασης για τους τομείς επικέντρωσης, τις προγραμματισμένες ενδεικτικές αναλήψεις υποχρεώσεων και ένα λεπτομερές διεξοδικό χρονοδιάγραμμα βασισμένο στις δραστηριότητες.

²⁴ Γραμματεία Οικονομικών Σχέσεων και Συνεργασίας

²⁵ Τεχνική Γραμματεία της Προεδρίας

²⁶ Εθνικό Συμβούλιο Οικονομικού και Κοινωνικού Σχεδιασμού

²⁷ Με εξαίρεση τις δραστηριότητες της ΤΒ σχετικά με την ενίσχυση της ικανότητας.

Η τελική επιλογή προγραμμάτων και έργων, και των αντίστοιχων ποσών, θα πραγματοποιηθεί σύμφωνα με τα αποτελέσματα των αναγνωριστικών μελετών και των εκθέσεων εκτίμησης που διαχειρίζεται η Επιτροπή.

6.1 Χρηματοδοτικά μέσα

Διάφορες γραμμές του προϋπολογισμού δύνανται να χρησιμοποιηθούν για τη χρηματοδότηση της εφαρμογής της στρατηγικής ΕΚ-Νικαράγουα.

α) Χρηματοδοτική και τεχνική βοήθεια και Οικονομική συνεργασία. Οι εν λόγω γραμμές του προϋπολογισμού καλύπτουν μακροπρόθεσμες ενέργειες βάσει της στρατηγικής για τη χώρα. Το Μνημόνιο Συμφωνίας 2000-2006 προβλέπει ενδεικτικό ποσό της τάξης των 192,5 εκατ. ευρώ.

β) Επισιτιστική ασφάλεια. Η επισιτιστική ασφάλεια είναι ενδημική στη χώρα. Για το 2002 προγραμματίζεται ενδεικτικό ποσό 15 εκατ. ευρώ. Το κονδύλιο για την επισιτιστική ασφάλεια καλύπτει κυκλικές ελλείψεις και τον αγροτικό τομέα επικέντρωσης.

γ) Περιφερειακό Ταμείο για τις ΥΧΦΧ: Η ΕΚ έχει συνεισφέρει 14 εκατ. δολ. ΗΠΑ στο Ταμείο υπέρ αναπτυσσόμενων χωρών της Διεθνούς Τράπεζας για την ελάφρυνση του χρέους της Νικαράγουα.

δ) Άλλες γραμμές του κοινοτικού προϋπολογισμού δύνανται να χρησιμοποιηθούν για τη χρηματοδότηση ειδικών ενεργειών, ιδίως για τη διατήρηση περιβαλλοντικών και φυσικών πόρων. Η εν λόγω χρηματοδότηση, όμως, χορηγείται σύμφωνα με τις διαδικασίες της Επιτροπής για τη συγκεκριμένη γραμμή του προϋπολογισμού και εξαρτάται από τη διαθεσιμότητα κονδυλίων.

Το ΠΠΑΚΑ, που χρηματοδοτείται βάσει των «κονδυλίων του προϋπολογισμού για την αποκατάσταση», διέπεται από ειδικές διαδικασίες και δεν περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο 6.5.

6.2 Αρχή της επανεξέτασης και της αξιολόγησης

Τόσο το ενδεικτικό πρόγραμμα όσο και η στρατηγική υπόκεινται σε ετήσια επανεξέταση. Μπορούν να προσαρμόζονται κατόπιν επανεξέτασης των τομεακών δεικτών. Τυχόν αλλαγές στη στρατηγική και στο ενδεικτικό πρόγραμμα γίνονται κατόπιν διαβούλευσης με τα κράτη μέλη και τις αρχές της Νικαράγουα.

Σε διμερή συνεδρίαση (στην οποία προεδρεύει ο Υπουργός Εξωτερικών Σχέσεων και η Αντιπροσωπεία) επανεξετάζεται σε ετήσια βάση η εφαρμογή της στρατηγικής και η δέσμευση για τη συνεργασία. Μεταξύ άλλων η συνεδρίαση εκπονεί έκθεση σχετικά με την τήρηση της στρατηγικής και την κατάσταση των όρων και δεικτών. Η παρούσα έκθεση αποτελεί μία από τις βάσεις των προαναφερόμενων διαβουλεύσεων.

6.3 Οι τομείς συνεργασίας

6.3.1 Τομέας επικέντρωσης: κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη σε αγροτικό περιβάλλον

Ο γενικός στόχος είναι:

- να συνδράμει την κυβέρνηση στην εφαρμογή ενιαίας νέας αγροτικής πολιτικής,
- να προωθήσει την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη του αγροτικού πληθυσμού στις φτωχότερες περιοχές της χώρας μέσω τοπικών κοινοτήτων και δήμων.

Για την δεύτερη ομάδα ενεργειών, η κοινοτική παρέμβαση βασίζεται σε προηγούμενη εμπειρία ενεργειών για τον αγροτικό πληθυσμό στις φτωχότερες περιοχές: (πχ νομοί Rivas και San Juan) και τις αυτόνομες περιοχές του Ατλαντικού. Υπάρχουν επίσης συμπληρωματικές ενέργειες στις οποίες εφαρμόζεται το ΠΠΑΚΑ.

Οι σημαντικότεροι τομείς της προγραμματιζόμενης παρέμβασης είναι:

- αγροτική πολιτική (108 εκατ. ευρώ),
- τοπική αγροτική ανάπτυξη στο νότιο τμήμα της χώρας (10 εκατ. ευρώ).

Τα σημαντικότερα μέτρα πολιτικής που θα λάβει η κυβέρνηση ως συνεισφορά στην εφαρμογή της επιλεγείσας στρατηγικής για τον συγκεκριμένο τομέα είναι:

- η συνέχιση των συνομιλιών σχετικά με την πολιτική για την προώθηση ευρείας ανάπτυξης στη γεωργία,
- η αποτελεσματική εφαρμογή του ΕΣΜΦ,
- η εφαρμογή της διαδικασίας αποκέντρωσης σε δήμους,
- ο εκσυγχρονισμός του κτηματολογίου και η μεταρρύθμιση του συστήματος γαιοκτησίας,
- η διεξαγωγή συνομιλιών για τη μεταρρύθμιση της γεωργικής πολιτικής ως μέρος της παρακολούθησης του ΕΣΜΦ.

Η συνιστώσα της αγροτικής πολιτικής υπόκειται σαφώς στους όρους του τομέα. Οι όροι αυτοί θα αποτελέσουν αντικείμενο διαπραγματεύσεων κατά την προετοιμασία του παρόντος προγράμματος.

Οι δείκτες αυτών των δραστηριοτήτων σχετίζονται άμεσα με τη μείωση της φτώχειας ιδίως με τη μείωση της ακραίας φτώχειας κατά 17,3% το 2005, πράγμα που συνεπάγεται μείωση της αγροτικής φτώχειας.

Καλύτερες εκτιμήσεις μέτρων και δεικτών θα διατεθούν με την πρώτη επανεξέταση της παρούσας στρατηγικής. Όσον αφορά το καθεστώς της μελλοντικής κοινοτικής στήριξης, η κυβέρνηση της Νικαράγουα και η ΕΚ θα καταβάλλουν προσπάθειες για στοχοθέτηση της δημοσιονομικής στήριξης, ιδίως σε δραστηριότητες εκτός των δραστηριοτήτων της ΤΒ. Άλλες δραστηριότητες σχετικές με τον συγκεκριμένο τομέα δύναται να εφαρμοστούν όπου διατίθενται επιπλέον κονδύλια, ιδίως βάσει των γραμμών του προϋπολογισμού για την επισιτιστική ασφάλεια.

Καίτοι ο βασικός εταίρος της κοινοτικής στήριξης είναι ο Γραμματέας Οικονομικών Σχέσεων και Συνεργασίας, θα υλοποιηθούν επίσης ενέργειες σε άμεση συνεργασία με άλλα υπουργεία και οργανισμούς, ιδίως τα Υπουργεία Γεωργίας, Παιδείας και Μεταφορών. Μη κυβερνητικοί οργανισμοί θα ενθαρρυνθούν επίσης ενεργά να λάβουν μέρος τόσο στο σχεδιασμό όσο και στην εφαρμογή της κοινοτικής συνεργασίας στον συγκεκριμένο τομέα επικέντρωσης.

Ειδικότερα, για μία ικανοποιητική εφαρμογή της τομεακής προσέγγισης, η ΕΚ θα παράσχει τεχνική βοήθεια (ΤΒ – με προϋπολογισμό για μελέτες) για την ενίσχυση της ικανότητας στον τομέα και για την εφαρμογή της δημοσιονομικής στήριξης. Η ΤΒ αποτελεί προτεραιότητα.

6.3.2 Τομέας επικέντρωσης: επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο (κυρίως εκπαίδευση)

Ο γενικός στόχος είναι η άνοδος του ποσοτικού και ποιοτικού επιπέδου διαβίωσης με ιδιαίτερη έμφαση στην εκπαίδευση και, ειδικότερα, στην επαγγελματική εκπαίδευση.

Οι βασικοί τομείς παρέμβασης είναι:

- Συγχρηματοδότηση του εθνικού προγράμματος εκπαίδευσης 2001-2015.
- Επαγγελματική κατάρτιση βασισμένη στην εκτίμηση των αναγκών του ιδιωτικού τομέα.
- Ενέργειες που προβλέπονται ήδη στο πλαίσιο του ΠΠΑΚΑ (το συνολικό κονδύλιο του ΠΠΑΚΑ για τη Νικαράγουα ανέρχεται σε 84 εκατ. ευρώ).

Όλες αυτές οι παρεμβάσεις θα πραγματοποιηθούν μέσω τομεακής προσέγγισης (το ενδεικτικό συνολικό ποσό ανέρχεται σε 40 εκατ. ευρώ). Οι πρώτες δύο παρεμβάσεις εξαρτώνται από την αξιολόγηση των προηγούμενων κοινοτικών έργων και προγραμμάτων για χρηματοδότηση του τομέα της εκπαίδευσης (βλ. κεφάλαιο 5.1.2).

Οι βασικές αναλήψεις υποχρεώσεων της κυβέρνησης είναι:

- η εφαρμογή της πολιτικής για την επέκταση της παροχής σχολικών υπηρεσιών,
- η υλοποίηση της μεταρρύθμισης της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης,
- η ανάλυση της ζήτησης επαγγελματικής εκπαίδευσης από τον ιδιωτικό τομέα,
- η συνέχιση της επέκτασης της παροχής βασικών σχολικών υπηρεσιών.

Δεδομένου ότι ο κρατικός προϋπολογισμός είναι ανταλλάξιμος οι δείκτες εστιάζονται ειδικότερα στα σχολεία πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης :

- Τα καθαρά ποσοστά εγγραφής στα σχολεία πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης πρέπει να αυξηθούν από 75% το 1999 σε 80,6% το 2003 και 83,4% το 2005.
- Τα ποσοστά των παιδιών που ολοκληρώνουν την εξαετή πρωτοβάθμια εκπαίδευση πρέπει να αυξάνουν κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες κατ' έτος την περίοδο 2000-2005.

Καλύτερες εκτιμήσεις των μέτρων θα διατεθούν κατά την πρώτη επανεξέταση της παρούσας στρατηγικής. Όσον αφορά το καθεστώς της μελλοντικής στήριξης της ΕΚ, η κυβέρνηση της Νικαράγουα και η ΕΚ θα καταβάλλουν προσπάθειες για στοχοθέτηση της δημοσιονομικής στήριξης, ιδίως σε δραστηριότητες εκτός των δραστηριοτήτων της ΤΒ.

Από κοινού με άλλους χορηγούς βοήθειας, η ΕΚ θα συμμετάσχει στην εθνική συζήτηση για την εκπαίδευση στο πλαίσιο των διαβουλεύσεων για το ΕΣΜΦ. Καίτοι ο βασικός εταίρος της κοινοτικής στήριξης είναι ο Γραμματέας Οικονομικών Σχέσεων και Συνεργασίας και το Υπουργείο Παιδείας, οι ενέργειες αυτές θα εφαρμοστούν επίσης σε άμεση συνεργασία με άλλα υπουργεία και οργανισμούς. Μη κυβερνητικοί φορείς, και ιδίως ο ιδιωτικός τομέας, θα ενθαρρυνθούν ενεργά να λάβουν μέρος τόσο στο σχεδιασμό όσο και στην εφαρμογή της κοινοτικής συνεργασίας στον συγκεκριμένο τομέα επικέντρωσης.

Όσον αφορά τον πρώτο τομέα επικέντρωσης, η ΕΚ θα παράσχει τεχνική βοήθεια για την ικανοποιητική εφαρμογή της τομεακής προσέγγισης, την ενίσχυση της ικανότητας και την εφαρμογή δημοσιονομικής στήριξης. Η ΤΒ αποτελεί προτεραιότητα.

6.3.3 Τομέας επικέντρωσης: διακυβέρνηση και εδραίωση της δημοκρατίας

Ο γενικός στόχος είναι:

- *Εδραίωση της δημοκρατίας και της χρηστής διακυβέρνησης.*

Ειδικότερα προγραμματίζεται η ακόλουθη παρέμβαση:

- στήριξη της χρηστής διακυβέρνησης. Η συγκεκριμένη δράση έχει μία συνιστώσα χρηστής διακυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένου του συστήματος προμηθειών (15 εκατ. ευρώ), και μία συνιστώσα που περιλαμβάνει στήριξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεσμών διακυβέρνησης σε εθνική κλίμακα, συμπεριλαμβανομένων ενδεχόμενων ενεργειών για το δικαστικό σύστημα.

Οι σημαντικότερες αναλήψεις υποχρεώσεων της κυβέρνησης είναι:

- η εφαρμογή του προγράμματος εκσυγχρονισμού των θεσμών και η δημιουργία αντίληψης περί διαφάνειας και ακεραιότητας,
- η συνέχιση της συζήτησης στο πλαίσιο της Εθνικής Επιτροπής Ακεραιότητας,
- η υποβολή για περαιτέρω έγκριση της νομοθεσίας περί χρηστότητας και ηθικής ακεραιότητας των δημοσίων υπαλλήλων όλων των βαθμίδων.

Η συνιστώσα αυτή συνδέεται σαφώς με το ΕΣΜΦ και την εδραίωση της δημοκρατίας στη Νικαράγουα. Στο πλαίσιο αυτό η ΕΚ θα διερευνήσει κατά πόσον η δημοσιονομική στήριξη μπορεί να στοχοθετηθεί σε άλλες ενέργειες.

Άλλες ενέργειες που συνδέονται με το ανθρώπινο κεφάλαιο μπορούν να χρηματοδοτηθούν από άλλες γραμμές του προϋπολογισμού, ειδικότερα τις σχετικές με τα δικαιώματα του ανθρώπου. Εν προκειμένω η ΕΚ θα συνεχίσει να συμμετέχει στην Ομάδα Χρηστής Διακυβέρνησης, που μπορεί να προτείνει τροποποιήσεις του προγράμματος στον συγκεκριμένο τομέα προς ενσωμάτωση σε μελλοντικές επανεξετάσεις της παρούσας στρατηγικής.

6.3.4 Μακροοικονομική στήριξη

Ο βασικός στόχος είναι: *η βελτίωση του μακροοικονομικού πλαισίου*

Στο πλαίσιο αυτό, η κυβέρνηση της Νικαράγουα θα συνεργαστεί με την ΕΚ για την ενσωμάτωση της συνολικής κοινοτικής στήριξης στον εθνικό προϋπολογισμό. Χορηγήθηκαν 14 εκατ. δολ. ΗΠΑ ως συνεισφορά από περιφερειακή χρηματοδότηση στο Ταμείο υπέρ των ΥΧΦΧ της Διεθνούς Τράπεζας. Το ποσό αυτό θα συμβάλλει στη μείωση του χρέους της Νικαράγουα προς την ΒCIE (*Banco Centroamericana de Integración Económica*).

Η ΕΚ προγραμματίζει επίσης να μετατρέψει τις συνεισφορές προς την BCIE σε πληρωμές ώστε να μειωθεί το χρέος της Νικαράγουα στη συγκεκριμένη τράπεζα. Τα κονδύλια αυτά χρησιμοποιήθηκαν για πολυετή περίοδο από την BCIE με σκοπό την παροχή πιστωτικών ορίων για την οικονομία της Νικαράγουα. Μία τέτοια πρώτη συνεισφορά είναι εφικτή για το 2002, με περίπου 25,5 εκατ. ευρώ από το παλαιό έργο FEPEX.

Η κυβέρνηση έχει αναλάβει να διευθετήσει ένα Μηχανισμό για τη Μείωση της Φτώχειας και την Ανάπτυξη (ΜΜΦΑ) με το ΔΝΤ.

6.3.5 Τομείς εκτός των τομέων επικέντρωσης και άλλες γραμμές του προϋπολογισμού

Ορισμένες ενέργειες που θα επιλεγούν σε στενή συνεργασία μεταξύ των αρχών της Νικαράγουα και των υπηρεσιών της Επιτροπής που είναι αρμόδιες για τον προγραμματισμό και την εφαρμογή μπορούν να χρηματοδοτηθούν σε τομείς εκτός των τομέων επικέντρωσης για μεμονωμένα ποσά (βλ. επίσης κεφάλαια 5.1.5 και 5.1.6).

Ειδικοί δείκτες και εκτιμήσεις θα καταρτιστούν κατά τη συζήτηση μεμονωμένων προγραμμάτων ή έργων.

6.4 Διατομεακά ζητήματα

Οι τρεις τομείς που επιλέχθηκαν συμπίπτουν πλήρως με τους τέσσερις πυλώνες του ΕΣΜΦ, όπως αναφέρεται στο παράρτημα 7. Αυτοί οι τομείς προτεραιότητας συμπληρώνονται από διατομεακά ζητήματα που λαμβάνουν υπόψη όλα τα στάδια του προσδιορισμού, της διατύπωσης και της εφαρμογής προγραμμάτων:

- *Τα ζητήματα ισότητας των φύλων* αποτελούν ιδιαίτερο πρόβλημα για τη Νικαράγουα, λόγω της ισχυρής σχέσης τους με τη φτώχεια (βλ. κεφάλαιο 3). Πρέπει να συνεκτιμώνται συνεχώς κατά την εφαρμογή προγραμμάτων ή έργων συνεργασίας.
- *Περιβάλλον και πρόληψη καταστροφών*, καίτοι δεν είναι προτεραιότητα της κοινοτικής συνεργασίας στη Νικαράγουα, θα αποτελούν συνεχές μέλημα, ιδίως με σκοπό την άμβλυνση του αντίκτυπου φυσικών καταστροφών (με αναφορά μεταξύ άλλων στον τυφώνα Mitch) αλλά και την προώθηση νέων τεχνολογιών και καθαρότερης ενέργειας.
- *Η αποκέντρωση* θα προωθείται κατά το δυνατόν σε κάθε πρόγραμμα, σύμφωνα με την εθνική πολιτική και την πραγματική ικανότητα τοπικών οργανισμών όσον αφορά την ανάληψη πρόσθετων αρμοδιοτήτων. Θα δοθεί προσοχή σε δημοτικές και περιφερειακές αρχές καθώς και σε τοπικές αντιπροσωπεΐες υπουργείων και κεντρικών οργανισμών.
- *Η περιφερειακή ολοκλήρωση* αποτελεί προτεραιότητα για την περιφερειακή στρατηγική έναντι της Κεντρικής Αμερικής. Θα πρέπει να προκαλεί διαρκή προβληματισμό σε όλα τα επίπεδα της εθνικής στρατηγικής, της οποίας όλες οι ενέργειες και οι δραστηριότητες θα πρέπει να έχουν συνοχή με το περιφερειακό επίπεδο και την περιφερειακή στρατηγική.

Επιπλέον, εφόσον η Επιτροπή σχεδιάζει μία πολιτική για το συγκεκριμένο θέμα, η προώθηση νέων τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας μπορούν να ενσωματωθούν σε ορισμένα προγράμματα ως άλλο διατομεακό ζήτημα. Για το σκοπό αυτό, η σύνδεση με την ενίσχυση της στατιστικής ικανότητας μπορεί να αποτελεί εγγύηση.

6.5 Ενδεικτικό πρόγραμμα εργασίας

	Ενδεικτικές αναλήψεις υποχρεώσεων	2001 (προς ενημέρωση)	2002	2003	2004	2005	2006	Χρηματ. και τεχνική συνεργασία (B7-310)	Οικονομική συνεργασία (B7-311)	Άλλες γραμμές του προϋπολογισμού	ΣΥΝΟΛΟ
1. Τομέας επικέντρωσης: κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη στην ύπαιθρο											
Αγροτική και γεωργική πολιτική (1)	103,0		15,0	20,0	16,0	26,0	26,0	88,0		15,0	103,0
Έργο για την τοπική ανάπτυξη	10,0		10,0					10,0			10,0
Οδός Matagalpa-Jinotega	11,0	11,0									
TB για τη δημοσιονομική στήριξη (5 εκατ. ευρώ)	5,0		5,0					5,0			5,0
											ΣΥΝΟΛΟ
											118,0
2. Τομέας επικέντρωσης: ανθρώπινη ανάπτυξη											
Τομεακή πολιτική για την εκπαίδευση (2)	40,0		10,0	10,0	20,0			40,0			40,0
											ΣΥΝΟΛΟ
											40,0
3. Τομέας επικέντρωσης : χρηστή διακυβέρνηση και δημοκρατία											
Στήριξη της χρηστής διακυβέρνησης και στατιστικές	17,0				10,0		7,0	17,0			17,0
											ΣΥΝΟΛΟ
											17,0
4. Μακροοικονομική στήριξη											
Συμμετοχή ΥΧΦΧ (3)	15,9		15,9							15,9	15,9
Επαναπροσανατολισμός του FEPEX (4)	25,5										
											ΣΥΝΟΛΟ
											15,9
Τομείς εκτός των τομέων επικέντρωσης και διάφορα											
Εμπόριο και ανάπτυξη (5 εκατ. €)	5,0								5,0		5,0
Διάφορα, αξιολογήσεις και μελέτες	11,5							6,5	5,0		11,5
											ΣΥΝΟΛΟ
											16,5
ΣΥΝΟΛΟ		11,0	40,9	35,0	36,0	46,0	33,0	166,5	10,0	30,9	207,4

Προς ενημέρωση: συνιστώσα ΠΠΑΚΑ για τη Νικαράγουα (γραμμή του προϋπολογισμού αποκατάσταση)	84,0	25,6	14,0							14,0	14,0
--	------	------	------	--	--	--	--	--	--	------	------

- (1) Η δέσμευση για το 2002 προέρχεται από τις γραμμές του προϋπολογισμού για την επισιτιστική ασφάλεια, κατόπιν ετήσιες αναλήψεις υποχρεώσεων, αλλά μόνο μία χρηματοδοτική σύμβαση
- (2) Ετήσια ανάληψη υποχρεώσεων αλλά μόνο μία χρηματοδοτική σύμβαση
- (3) Περιφερειακή ανάληψη υποχρεώσεων
- (4) Ουδεμία νέα ανάληψη υποχρεώσεων. Μετατροπή παλαιότερου έργου

Το πρόγραμμα εργασίας εξαρτάται από την ετήσια διαθεσιμότητα κονδυλίων της Επιτροπής.